

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး၊
ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် ချက်ချင်းလုပ်ဆောင်ရန် နှင့်
လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိခြင်း

ဥပဒေရေးရာ အနှစ်ချုပ်

စွန်လ ၂၀၁၉

ကမ္ဘာ့ဒေသအားလုံးမှ အထင်ကရတရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ စုစုပေါင်း ၆၀ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် (International Commission of Jurists – ICJ) သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမှတစ်ဆင့် ၎င်း၏ ထူးခြားသောဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်မှုကို အသုံးပြုပြီး ပြည်တွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်မှုစနစ်များကို ဖွံ့ဖြိုးနိုင်စေခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို တိုးမြှင့်ကာကွယ်လျက်ရှိပါသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့တိုက်ကြီးငါးတိုက်တို့တွင် တက်ကြွစွာဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင် လျက်ရှိသည့် ICJ အနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေပြီး ထိထိရောက်ရောက်အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်အပါဝင် နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို သေချာစွာ အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ အာဏာခွဲဝေပိုင်းခြားကျင့်သုံးမှုကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုတို့၏ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာအား Sean Bain မှ ပြုစုရေးသားပြီး Ja Seng Ing, နင်းဝင်းအောင် နှင့် Livio Zilli တို့မှ ဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်ထားပါသည်။ အခြားလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များမှလည်း အကြံဉာဏ်များ ပေးခဲ့ပါသည်။

“နိုင်ငံသားဖြစ်မှု” သည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်နှင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရတို့ အကြား ပတ်သက်မှုကို ဖော်ပြပေးသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာသဘောတရားတစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည့် “နိုင်ငံမဲ့မှု” ဆိုသည်မှာကား မည်သည့်နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ နိုင်ငံသားမဖြစ်နေသည့် အခြေအနေမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ “နိုင်ငံတစ်ခု၏လူမျိုး” (“nationality”)၊ “လူမျိုး” (“race”) သို့မဟုတ် “မျိုးနွယ်စု” (“ethnicity”) စသည့် အသုံးအနှုန်းများမှာ အခြေအနေအပေါ်မူတည်ပြီး အမျိုးမျိုး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို နားလည်ထားကြသည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သဘောတရားများဖြစ်ပေသည်။ ယင်းအသုံးအနှုန်းများကို တခါတရံ ပေါင်းစည်း၍သော်လည်းကောင်း တလှည့်စီသော်လည်းကောင်း သုံးနှုန်းကြပါသည်။ ပုံစံတစ်မျိုးတည်းဖြင့် သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည့်တော့ မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံအများစုတွင် အထူးသဖြင့် ကွဲပြားခြားနားသည့် လူမျိုးပေါင်းစုံရှိသည့် နိုင်ငံမျိုးတွင် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို လူမျိုးစုအမျိုးမျိုးအပြင် နိုင်ငံ၏လူမျိုးများ (“nationalities”) ပါ ပါဝင်စေရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ လွတ်လပ်ပြီးစ မြန်မာနိုင်ငံတွင် “နိုင်ငံ၏လူမျိုး” (“national”) သို့မဟုတ် “ဌာနေတိုင်းရင်းသား”¹ (“indigenous”) စသည်တို့ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သတ်မှတ်ထားခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်း လာသူများ၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်များ အပါအဝင် မတူညီသည့် နောက်ခံရှိသည့် လူများအား နိုင်ငံသား ဖြစ်နိုင်စေခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် လက်ရှိကျဉ်းမြောင်းသည့် နိုင်ငံသား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို သတ်မှတ်ထားသည့် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုး” စာရင်းနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး ဆောင်ရွက် လာခဲ့ပါသည်။ (ယင်းအသုံးအနှုန်းများကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းမှုကို အခန်း (၃) နှင့် အခန်း (၄) တွင် အသေးစိတ်ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။)

နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူဘောင်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူနှင့် ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီခြင်း မရှိပါ။ အထူးသဖြင့် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေသည် အလွန်တရာခွဲခြားဆက်ဆံမှုများပြီး တစ်ဖက်သတ်ဆန်သည့်အပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖြည့်ဆည်း ရန်သိသာထင်ရှားစွာ ပျက်ကွက်လျက် ရှိပါသည်။ ရလဒ်မှာ နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးတွင်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပွားစေပြီး တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အားနည်းစေပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးများ၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး တို့နှင့် ကိုက်ညီပြီး “ပြည်သူ့အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်သည့် ဗဟုဒီမိုကရေစီစနစ်တစ်ရပ်” (inclusive pluralist democracy) တည်ဆောက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် နိုင်ငံသားဥပဒေအား လိုအပ်သည့်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆောင်ရွက်သင့်သလို ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခြေအနေလည်း ရှိပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ ပင်မအခြေခံမူများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း၊ တစ်ဖက်သတ်မဆန်ခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး၏ အချိန်ကာလ၊နေရာ၊အခြေအနေမရွေးမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ တရားဥပဒေ ရှေ့မှောက်တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ဥပဒေ၏ တန်းတူညီသောအကာအကွယ်ရရှိခွင့် စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း သို့မဟုတ် စီရင်ပိုင်ခွင့်အတွင်းရှိသော လူသားတိုင်း၏လူ့အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသား၊ လူမျိုး သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုအခြေအနေတို့အပေါ် အခြေခံသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းအပါအဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိဘဲ လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေတွင် နိုင်ငံသား များ၏ အခွင့်အရေးများကိုသာ ကာကွယ်ရမည်ဟူ၍ မကန့်သတ်ထားခြင်းမှာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် အစိုးရရာထူးတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ပိုင်ခွင့်ကဲ့သို့သော အထူးအုပ်စုများနှင့်သာ သက်ဆိုင်ကြောင်း အတိအလင်းသတ်မှတ်ထားသည့် ပြဌာန်းချက်အနည်းငယ်မှအပ လူတစ်ဦးချင်းအပေါ်ရှိသော နိုင်ငံများ၏ တာဝန်ဝတ္တရား များသည် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်အဆင့်အတန်း တစ်ရပ်ရပ် (legal status) အပေါ် အခြေခံခြင်း မရှိပါ။^၂

ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားခြင်းမရှိသည့် နိုင်ငံခြားသားများကိုမုန်းတီးသော စိတ်အခြေအခံရှိသည့် စစ်အစိုးရ တစ်ရပ်က ပြဌာန်းခဲ့သည့် ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေသည် “တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ” (“national races”) ဟူသော အယူအဆကို ဥပဒေပြုရာ၌ ထည့်သွင်းခဲ့ပါသည်။ “တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ” (“indigenous races”) ဟူသော အယူအဆသည် ၁၉၄၈ခုနှစ်ကတည်းက ဥပဒေတွင် ရှိခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃ သည် အဆိုပါ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ (“national races”) အား မျိုးနွယ်စု (ရှစ်)မျိုးအဖြစ်မှတ်ယူစေပါသည်။^၃

ထိုဥပဒေတွင် နိုင်ငံသားအဆင့်အတန်း ခွဲခြား သတ်မှတ်မှုတစ်ရပ်ကို စတင်သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး ဤမူဘောင်အပေါ် အခြေခံ၍ ပထမတန်းစားနှင့် ဒုတိယတန်းစားနိုင်ငံသားများ သတ်မှတ်ပေးပါသည်။ “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ” တွင် ပါဝင်သူများအား (အပြည့်အဝ) “နိုင်ငံသားများ” အဖြစ်မှတ်ယူပြီး သွေးနှောအပါအဝင် အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်များက “ဧည့်နိုင်ငံသား” သို့မဟုတ် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ” အဖြစ် လျှောက်ထားခွင့် ရှိပါသည်။ (အဆိုပါ သဘောတရားဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်များအတွက် အပေါ်ရှိ စာစုကိုကြည့်ရန်) ဤဥပဒေအရ ဧည့်နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များရှိနေပြီး ၎င်းတို့၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ပြန်လည်ရှုပ်သိမ်း ပယ်ဖျက်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၁၉၈၂ ဥပဒေ နှင့် ၁၉၈၃ တွင် ပြဌာန်းခဲ့သည့် ၎င်း၏ဆက်စပ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသုံးခုတွင် အခန်းပေါင်း ၂၆ ခန်း၊ ပုဒ်မပေါင်း ၂၅၁ ခု နှင့် ပုံစံပေါင်း ၅၁ ခု ဖြင့် ဖော်ပြပေးပါသည်။

နိုင်ငံအတွင်း နေထိုင်သူများစွာ (၂၀၁၄ခုနှစ်စစ်တမ်းအရ ၂၅ရာခိုင်နှုန်းကျော်)တွင် တရားဝင် သက်သေခံကတ်ပြား မရှိရခြင်း အကြောင်းရင်းကို ၁၉၈၂ ဥပဒေ၏ ခွဲခြားဆက်ဆံသောသဘောသဘာဝနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာ တွင်လည်း အလားတူခွဲခြားဆက်ဆံသည့်စနစ်တို့ကို ကျင့်သုံးခြင်းက တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ရှင်းပြနိုင်ပါသည်။^၄ ဤစနစ်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တစ်သက်လုံး နေထိုင်လာသူများအား နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်စေပြီး^၅ ၎င်းတို့တွင် မျိုးနွယ်စုတစ်ခုတွင် ပါဝင်သူများ အားလုံးနှင့် သွေးနှောသားသမီးများလည်း ပါဝင်သည်။ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၇ တွင် “နိုင်ငံတော်သည် မည်သူ့ကိုမဆို ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရရှိစေရမည်” ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း အခြားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခြားသော ပြဌာန်းချက်များတွင် အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသားများအတွက်သာဖြစ်အောင် ကျဉ်းမြောင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းအားဖြင့် ထိုပြဌာန်းချက်နှင့်လည်းကောင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ၏ အခြေခံမူများနှင့်လည်းကောင်း ဆန့်ကျင်နေပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံတော်သည် ၎င်း၏ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ရှိသောပြဌာန်းချက်များနှင့် ကျင့်သုံးမှုတို့ကြောင့် ပြည်တွင်းဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်ရန် အရည်အချင်းမပြည့်မီသောသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်နှင့်ကာကွယ်ရန် ၎င်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများအား အသိအမှတ်ပြုထားခြင်း မရှိပါ။

ဖြစ်ပေါ်လာသောစနစ်သည် “လူမျိုး” (“race”) သို့မဟုတ် “လူမျိုးနွယ်စု” (“ethnicity”) အပေါ်အခြေခံ၍ ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုအား ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်လာစေပါသည်။ “သွေးနှော” (“mixed blood”) အဖြစ် နေ့စဉ်သုံးစကားလုံး အသုံးအနှုန်းဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းခံရသူများအပါအဝင် ဒုတိယတန်းစားနိုင်ငံသားများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အမျိုးအစား အမျိုးမျိုးနှင့် အတိုင်းအတာအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြပြီး အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်နှင့် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရာတွင်အဖြစ်များကာ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်မှအစ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းများမှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ပညာရေးကို လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှုအဆုံး ဘဝနေထိုင်မှု၏ ကဏ္ဍတိုင်းနီးပါးတွင် သက်ရောက်မှုရှိနေပါသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုများသည် လူမျိုးအပေါ်အခြေခံ၍ နိုင်ငံသားများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းမခံရသောပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်

ပိုမိုပြင်းထန်ပါသည်။ ထို့ပြင် အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် နိုင်ငံသားမဟုတ်သောဆွေမျိုး ရင်းမြစ်တစ်ဦးရှိသော နိုင်ငံသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ထားပြီး အဆိုပါ ကန့်သတ်ထားသော အခွင့်အရေးများ ထဲတွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် သို့မဟုတ် သမ္မတ ဖြစ်ပိုင်ခွင့်လည်း ပါဝင်ပါသည်။

ဤအခြေအနေကို ပို၍ဆိုးရွားစေသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားရုံး၏ ပြန်လည်စစ်ဆေးမှု၊ ကုစားမှုများနှင့် တရားသဖြင့် ပြန်လည်ဖြစ်စေမှု ရရှိခွင့်အပါအဝင် တရားမျှတမှုအား လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှု မရှိခြင်းဖြစ်သည်။^၆ ဤစနစ်သည် ပြည်သူ့အားလုံးပေါင်းပါဝင်သည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်တစ်ရပ်ကို တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့်အညီ တည်ဆောက်ဖော်ဆောင် နိုင်စွမ်းကို များစွာ အားနည်းစေပါသည်။

ဤ မြန်မာဘာသာဖြင့် ၁၈ မျက်နှာ (အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ၁၄ မျက်နှာရှိသော) စာတမ်းတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် (International Commission of Jurists - ICJ) က မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် ပတ်သက်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေပါ အဓိကကျသောပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖော်ထုတ်ထားပြီး အဆိုပါပြဋ္ဌာန်းချက်များအား တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေခံမူများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အဆိုပါဥပဒေများ စိုးမိုးမှုအောက်ရှိ ပြည်သူများ၏အတွေ့အကြုံများကို မှတ်တမ်းတင် ထားသည့် များပြားကျယ်ပြန့်လှသည့် တည်ဆဲမှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို ဖြည့်စွက်ပေးမည် မဟုတ်ပဲ ICJ အနေဖြင့် ထိုဥပဒေ မူဘောင် ကိုယ်၌ကပ် မည်ကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမြောက်နေကြောင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက် မှုများဖြစ်စေရန်အတွက် မည်သို့ အထောက်အပံ့ဖြစ်နေပုံအပြင် (မည်သို့ထောက်ပံ့ပေးကြောင်း အပြင်) မည်သည့် အကြောင်းအရင်းကြောင့် ထိုမူဘောင်အား ပြင်ဆင်နိုင်သည်နှင့် ပြင်ဆင်သင့်သည်ကို လေ့လာသုံးသပ်ထားပါသည်။^၇ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၁၉၈၂ နိုင်ငံသားဥပဒေတို့အပေါ် အဓိက အခြေခံထားသော ဤဆန်းစစ်မှုသည် အစိုးရအနေဖြင့် ဥပဒေများအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်မည့်နည်းလမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ အကြံပြုချက်များ တင်ပြထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် ယခုအချိန်တွင် နိုင်ငံတော်၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေမူဘောင်နှင့် ၎င်း၏အကျိုးပင်မှု အား တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူများနှင့် နိုင်ငံတော်၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ တာဝန်ဝတ္တရားများ နှင့် ကိုက်ညီစေရန် အဓိကကျသော အခွင့်အလမ်းပေါင်းများစွာကို အကောင်အထည်ဖော်ကာ အောက်ပါတို့ အပါအဝင် အဓိပ္ပာယ်ရှိပြီး အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သောအဆင့်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ -

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှု -
 - က။ ကွယ်လွန်သွားပြီဖြစ်သော ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ကိုဖီအာနမ် ဦးဆောင်သော အစိုးရ၏ ကိုယ်ပိုင်ကော်မရှင်က ၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် အကြံပြုခဲ့သည့်အတိုင်း ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေအား ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းကို ချက်ချင်းစတင်ပါ။^၈
 - ခ။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်းအပါအဝင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီအခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီစေရန် နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများ ဆိုင်ရာစာချုပ် (Convention on the Rights of the Child - CRC) ကဲ့သို့သော မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စည်းနှောင်မှုရှိသည့်စာချုပ်များအရ နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏နည်းဥပဒေများကို အစားထိုးမည့် နိုင်ငံသားဥပဒေသစ်တစ်ရပ် ရေးဆွဲပါ။ မည်သည့်ဥပဒေအသစ်ကိုမဆို နိုင်ငံတကာ အကောင်းဆုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ရေးဆွဲရန်နှင့် ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှမှုနှင့် တန်းတူအကာအကွယ်ရရှိမှု (ပုဒ်မ ၃၄၇)နှင့် ဥပဒေဖြင့် သတ်မှတ်ထားသောရယူပိုင်ခွင့်များ (ပုဒ်မ ၃၈၁)အပါအဝင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အကာအကွယ် များနှင့် ညီညွတ်မှုရှိစေရန် လိုအပ်ပါသည်။
 - ဂ။ လက်ရှိတွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတက လေ့လာသုံးသပ်နေသော ကလေး သူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်း ပုဒ်မ ၇ တွင် ဖော်ပြထားသော ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်သည့် CRC အား အကောင်အထည်ဖော်ရန် အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏ နိုင်ငံသား ဖြစ်ပိုင်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်မှုကို ရှောင်ရှားရန် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားကို လည်းကောင်း အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အပြည့်အဝကိုက်ညီမှုရှိစေရန် အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်းအား ပြန်လည်သုံးသပ်ပြင်ဆင်ပါ။ အဆိုပါရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုသာလျှင် နိုင်ငံမဲ့ ဖြစ်မှုကို လျော့ချနိုင်ကာ ကလေးသူငယ်များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့် ရရှိစေမည် ဖြစ်ပါသည်။
- ၂။ ဤနှစ်အစောပိုင်းက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေးကော်မတီ^၉ တည်ထောင်မှုမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အခွင့်အလမ်းများမှတစ်ဆင့် အောက်ပါဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်ချက်များ လုပ်ရန်၊ အထူးသဖြင့် -
 - က။ (အချို့သောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးအနည်းငယ်မှအပ) ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူများ အားလုံး၏ အခွင့်အရေးများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကာကွယ်ရန် “မူလ အခွင့်အရေးများ”၏ ကျဉ်းမြောင်းသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို တိုးချဲ့ပါ။ ဤသို့တိုးချဲ့မှုကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၇ နှင့်အညီ ပြုလုပ်ရန် အနည်းဆုံး အောက်ပါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် “နိုင်ငံသားများ” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို “မည်သူမဆို” ဖြင့် အစားထိုးသင့်ပါသည်။ - ပုဒ်မ ၂၁ (တန်းတူညီမျှမှုအခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်မှုအခွင့်အရေး၊ တရားမျှတမှု အခွင့်အရေး)၊ ပုဒ်မ ၃၄

(လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့် သို့မဟုတ် ယုံကြည်ခွင့်)၊ ပုဒ်မ ၃၄၈ (ခွဲ ခြားမှုမရှိခြင်း)၊ ပုဒ်မ ၃၄၉ (တူညီသောအခွင့်အလမ်း)၊ ပုဒ်မ ၃၅၄နှင့် ၄၆၆(၁) ပုဒ်မခွဲများ (လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်၊ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခွင့်)၊ ပုဒ်မ ၃၅၆ (ပိုင်ဆိုင်မှု ပစ္စည်း)၊ ပုဒ်မ ၃၅၇(ပုဂ္ဂလိကလုံခြုံမှု)၊ ပုဒ်မ ၃၆၆(ပညာရေး)၊ ပုဒ်မ ၃၅၇(ကျန်းမာရေး)၊ ပုဒ်မ ၃၇၀(စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ)။ အဆိုပါ ပြင်ဆင်ချက်များအပြင် အစိုးရအနေဖြင့် တည်ဆဲဆက်စပ်ဥပဒေအား အသက်သွင်းရန်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် တိုင်းပြည်အပေါ် စည်းနှောင်မှုရှိသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ကိုက်ညီမည်ဟု ထင်မြင်သော နောက်ထပ် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ ကျင့်သုံးရန် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။

ခ။ နိုင်ငံသားမဟုတ်သောမိသားစုဝင်ရှိသူများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များသတ်မှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၉(စ)၊ ၁၂၀(ခ) နှင့် ၁၅၂(ခ)တို့အား ပြင်ဆင်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့်အညီ ဒီမိုကရက်တစ်လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အပြည့်အဝ ပါဝင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပါ။

၃။ လူမျိုး သို့မဟုတ် လူမျိုးနွယ်စု အပေါ်မူတည်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အောက်ပါကြားကာလ စီမံဆောင်ရွက်မှုများကို ထားရှိဆောင်ရွက်ရန်။ ယင်းအစီအစဉ်တွင် အောက်ပါ ဆောင်ရွက်မှုများ ပါဝင်ပါသည်။

က။ (၁) ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေပုဒ်မ ၆ အား တဖက်သတ်မဆန်ဘဲ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ ကျင့်သုံးကာ မည်သို့မဆို နိုင်ငံသားလျှောက်ထားလာမှုအား လက်ခံပြီး နည်းလမ်းတကျ ဆောင်ရွက်ရန်နှင့်၊

(၂) ထိုကဲ့သို့ လျှောက်ထားမှုအား မည်ကဲ့သို့ သုံးသပ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုကို စာဖြင့်ထုတ်ပြန်ရမည် ဖြစ်ပြီး ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်သည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားရုံးမှ ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်ခွင့်ရှိရမည် ဖြစ်ကြောင်း သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များကို ညွှန်ကြားရန်။

ခ။ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၇၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူများနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများ နှင့်ဆက်စပ်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ စသည်တို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် တည်ဆဲ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို (၂၀၁၄ ခုနှစ် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဦးစီးဌာန လက်စွဲစာအုပ် အပါအဝင်) ပြန်လည်သုံးသပ်ဖို့ ရန် သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များကို ညွှန်ကြားရန်။

ဂ။ အာဏာပိုင်များ၏ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှု ပိုမိုရှိလာစေရန် အခြားနည်းလမ်းများ (ဥပမာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် အကတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး) ကို စဉ်းစားရန်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ (ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာဘဏ္ဍာရေး အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင်) နှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လည်း အစိုးရအား အကူအညီပေးပေးရာတွင် အစိုးရ၏ အကြံပေးကော်မရှင်နှင့် ကုလသမဂ္ဂဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်အညီ လိုအပ်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပေါ်ထွက်လာစေရေးကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ဖို့ရန် နှင့် လက်ရှိခွဲခြားဆက်ဆံသည့်စနစ်ကြီးကို အမြစ်တွယ်သွားအောင် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မဆောင်ရွက်မိဖို့ရန် ဂရုပြုရပေမည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား နှင့် အခြားနိုင်ငံတို့မှ ဒုက္ခသည်များ ပြည်တော်ပြန်ရေး နှင့်စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း အာဏာပိုင်များမှ မှတ်ပုံတင်ကတ်များအား အစီအစဉ်နှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် အစိုးရ၏ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်မှုစနစ်အား အဆင့်မြှင့်တင်ဖို့ရန် အစီအစဉ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍သော်လည်းကောင်း အထက်ဖော်ပြပါအတိုင်း အထူးဂရုပြုဆောင်ရွက်ဖို့ ရန် အရေးကြီးပေသည်။

၂။ နောက်ခံအကြောင်းအရာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားခြင်းမရှိသည့် ခေတ်အဆက်ဆက်မှ စစ်အစိုးရများသည် ၎င်းတို့ နှစ်ပေါင်းငါးဆယ်ကျော် စစ်တပ်အုပ်ချုပ်စဉ်အတွင်း အဓိကကျသောဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး တိုင်းပြည်တွင် နိုင်ငံသား ဖြစ်မှုအတွက် ဥပဒေမူဘောင်ကို အုတ်မြစ်ချခဲ့ပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် မြန်မာ့ ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီက ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ ၁၉၈၃ခုနှစ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသုံးခုကို ပြဋ္ဌာန်း၍^{၁၀} နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ယခင်ဥပဒေနှစ်ရပ်ကို အစားထိုး ပယ်ဖျက်ခဲ့ပါသည်။^{၁၁} ထိုအချိန်တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း သည် ၁၈၂၄ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းဝင်ရောက်လာသူများအပေါ် လိုအပ်သော တုံ့ပြန်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် နိုင်ငံခြားသားများကိုမုန်းတီးသောစိတ်အခြေခံဖြင့် ဥပဒေကို ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။ ယင်းဥပဒေသည် "ဗြိတိသျှကိုလိုနီအစိုးရနှင့် အတူပါလာကြသူများ" ("camp followers")၊ အထူးသဖြင့် တောင်အာရှနွယ်လူမျိုးများ (အိန္ဒိယတိုက်နွယ်ဖွားများ) ကို ရည်ညွှန်းရေးဆွဲခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။^{၁၂} ၁၉၉၇ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သော ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေက ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေအပေါ် ပြင်ဆင်ချက်အနည်းငယ် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။^{၁၃} ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေဦးဆောင်သော အစိုးရအဆက်ဆက်ရေးဆွဲခဲ့သည့် ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်က နိုင်ငံသားများအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုသော မိဘ သို့မဟုတ် မိဘများရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်မှုအပေါ် လက်ရှိကန့်သတ်ချက်များအား ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့ပြီး နိုင်ငံသားမဟုတ်သော မိသားစုဝင်တစ်ဦး ရှိသောနိုင်ငံသားများအား ပြည်ထောင်စု၏ သမ္မတဖြစ်လာခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏အမြင့်ဆုံး

နိုင်ငံရေးရာထူး¹⁴ အတွက် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းဆန်သော ပုဒ်မ ၅၉(စ)အပါအဝင် အခြားသော ကန့်သတ်ချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ(USDP)က ၂၀၁၁ခုနှစ်၊ မတ်လမှ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ မတ်လအထိ အစိုးရအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်ခဲ့စဉ် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်(NLD)ပါတီ၏ ခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။¹⁵ တည်ဆဲဥပဒေများကို အသုံးပြု၍ USDP ဦးဆောင်သော အစိုးရ အဖွဲ့သည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသောဒေသများ၌ အသိအမှတ်ပြုထားသော “တိုင်းရင်းသားလူမျိုး” တွင် ပါဝင်သူများအတွက် သိသာထင်ရှားသော်လည်း အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ စိစစ်ရေးကတ်ပြားများ ထုတ်ပေးရန် အစီအစဉ်များ စတင်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ထိုသူများတွင် စာရွက်စာတမ်းများမရှိခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှစ်ပေါင်းများစွာဖြစ်ပွားနေသော ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများနှင့် ဆက်စပ်နေခဲ့ပါသည်။¹⁶ သို့သော်လည်း USDP သည် ဥပဒေအပေါ် မည်သို့သော အပြောင်းအလဲများကိုမဆို သိမ်းကျုံး ဆန့်ကျင်ခဲ့ပြီး¹⁷ ထိုသို့ပြောင်းလဲမည့်အစား နိုင်ငံသား “စိစစ်မှု” နှင့် “အတည်ပြုမှု” အတွက် ရှုပ်ထွေးသော လုပ်ငန်းစဉ်များကို လုပ်ဆောင်ရန်သာ ပို၍ တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။¹⁸ ၂၀၁၅ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ၏လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၌ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ Universal Periodic Review ပြုလုပ်ခဲ့စဉ်အချိန်တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာအထူးအကြံပြုချက်များ ၁၇ ချက်ထဲမှ တစ်ချက်ကိုသာ မြန်မာနိုင်ငံက လက်ခံခဲ့ပါသည်။¹⁹

၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရ တက်လာခဲ့ပြီး များမကြာမီအချိန်တွင် အခြားနိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံသားခံယူခဲ့ပြီး ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံသို့ပြန်လာရန်ကြိုးပမ်းသော ယခင်နိုင်ငံသားများ၏ အခြေအနေကို ပြန်လည် စစ်ဆေးရန် ဝန်ကြီးဌာနပေါင်းစုံပါဝင်သည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို တည်ထောင်ရန် သမ္မတ၏ အမိန့်ကြော်ငြာစာ တစ်စောင်ကို အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါ သည်။²⁰ ဤအမိန့်ကြော်ငြာစာသည် အကျုံးဝင်မှုနယ်ပယ် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ဖြစ်သော်လည်း ၁၉၈၂ခုနှစ်ကတည်းက နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် ဥပဒေမူဘောင်အပေါ် ပထမဦးဆုံး အပြောင်းအလဲတစ်ရပ် အဖြစ် အရေးပါခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ဤအမိန့် ကြော်ငြာစာသည် NLD အနေဖြင့် ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေနှင့် ဆက်စပ်နေသော ပြဿနာများတည်ရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုကြောင်း ဖော်ပြနေခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေပညာရှင်များက မီးမောင်းထိုးပြ ထားသည့်အတိုင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လိုအပ်သည်ကို ခေါင်းငြိမ့်လက်ခံလိုက်ခြင်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။²¹

၂၀၁၇ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် အစိုးရ၏ ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အကြံပေးကော်မရှင်က ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေကို ပြန်လည် သုံးသပ်ရန်အကြံပြုခဲ့ပါသည်။²² အစိုးရက ထိုကော်မရှင်၏ အကြံပြုချက်များကို ယေဘုယျအားဖြင့် လူသိရှင်ကြားလက်ခံခဲ့ပြီး အဆိုပါအကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကော်မတီတစ်ခုကို တည်ထောင်ခဲ့ ပါသည်။²³ သို့သော် အစိုးရက ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဤကော်မတီနှင့်ဆက်စပ် အကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၎င်း၏ ကတိကဝတ်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြတ်ပြတ်သားသား ထုတ်ပြန်မှုမရှိသေးပေ။²⁴ ယနေ့အချိန် အထိ ဥပဒေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းတစ်ရပ် စတင်ရန် အကောင်အထည်ပြုနိုင်သော တိုးတက်မှု မရှိသေးပါ။²⁵

ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ၊ အထွေထွေညီလာခံနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီတို့က ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအပါအဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြေရှင်းရန် မြန်မာနိုင်ငံအား ဆက်လက်တိုက်တွန်းနေပါသည်။²⁶ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ထိုစဉ်က မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေနှင့်ပတ်သက်သော အထူးကိုယ်စားလှယ် သောမတိစ် အိုဟေး ကင်တာနား (Tomás Ojea Quintana) က ²⁷ “နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကျော်ကြာအောင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးတာဝန်ယူထားသူများက ၁၉၈၂ခုနှစ်နိုင်ငံသားဥပဒေကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် အားပေး ထောက်ခံလာခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကျော်လာပြီ” ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။²⁸

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိသော နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာအစီအမံများမှပေါ်ပေါက်လာသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစိုးရိမ် ပူပန်မှုများသည် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ (ICJ) အပါအဝင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများစွာတို့က ရိုဟင်ဂျာ မွတ်စလင်များအခြေအနေကို မှန်မှန်ကန်ကန် မီးမောင်းထိုးဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့ကို နိုင်ငံတော်က နိုင်ငံသားများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း မရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့၏အခြေအနေသည် ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ၏ ထိခိုက်နစ်နာ စေသော သက်ရောက်မှုနှင့် ၎င်းအား ခွဲခြားဆက် ဆံမှုဖြင့် ကျင့်သုံးခြင်းအတွက် အလွန်တရာဆိုးရွားသောသာမက တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။²⁹ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အိန္ဒိယ၊ တရုတ်၊ နီပေါနှင့် ပထန်နွယ်ဖွားများ အပါအဝင် အခြားသော လူမျိုးစုများနှင့် ဘာသာရေး အုပ်စုပေါင်းများစွာကိုလည်း “တိုင်းရင်းသားများ”အဖြစ်မှတ်ယူခြင်းမရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ နိုင်ငံသားများအပေါ် ပေးအပ်ထားသော အခွင့်အရေးများကို ပုံမှန်အားဖြင့် မခံစားကြရပါ။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအစီအစဉ်များအပေါ် ၂၀၁၁ခုနှစ်ကတည်းက ပြုလုပ်ခဲ့သော အပြောင်းအလဲများသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် ဥပဒေမူဘောင်နှင့်ချိတ်ဆက်နေသော ပြဿနာရှိသည့် ရလဒ်များကို ထပ်မံ၍ သိသာထင်ရှား စေခဲ့ပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးကောက်ယူခဲ့သော ၂၀၁၄ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်း အရ ပြည်သူများ၏ ၂၅ရာခိုင်နှုန်းကျော်အား တရားဝင် သက်သေခံကတ်ပြားမရှိသူများအဖြစ် တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။³⁰ ဒုက္ခသည်များ သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအဖြစ် နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာနေထိုင်ခဲ့ပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာသူများ၏ အခြေအနေကိုလည်း ယခုချိန်ထိ မဖြေရှင်းရသေးပါ။ နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများအကြား လည်းကောင်း၊ လူမျိုးမတူသော နိုင်ငံသားများအကြားလည်းကောင်း ထိမ်းမြားလက်ထပ်မှုများသည် ရှုပ်ထွေးသော

မေးခွန်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေပြီး ထိုသို့ပေါင်းစပ်မှုများမှရရှိလာသော သားသမီးများအတွက်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ တရားဝင်အဆင့်အတန်း ရှင်းလင်းမှုမရှိသည့် သို့မဟုတ် သိသာထင်ရှားသော တရားဝင်အဆင့်အတန်းမရှိသည့်သူများ များပြားလာခြင်းသည် အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးသောလုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများပြုလုပ်ရန် စဉ်းစားနေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ “Smart ID Cards”များထုတ်ပေးခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော အီလက်ထရွန်နစ်စနစ်ဖြင့် လူထုမှတ်ပုံတင်စနစ်တစ်ခုအတွက် အဆိုပြုလွှာများကို စဉ်းစားနေဆဲဖြစ်ပြီး ဤစနစ်သည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြေရှင်းပေးမည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ပြုလုပ်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း လိုအပ်သည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ မပြုလုပ်ပါက ဤကြိုးပမ်းမှုသည် လက်ရှိစနစ်ကို ပိုမိုခိုင်မာစေနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းစနစ်နှင့်ဆက်စပ်နေသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကိုလည်း ပြုလုပ်ရန်စဉ်းစားနေကြောင်း မည်သည့် အရိပ်အယောင်မျှ မရှိသေးပါ။³¹

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် တစ်ဖက်သက်ဆန်သော ဥပဒေမူဘောင်၏ အလွန်တရာခွဲခြားဆက်ဆံမှု များကြောင့် ဆိုးရွားသည့်သက်ရောက်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပွားနေသော်လည်း ဥပဒေဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အတွက် အငြင်းပွားမှုဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေပါသည်။ လေ့လာချက်များအရ ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆက်နွယ်ပတ်သတ်မှု အပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သော နေထိုင်သူများ (residents)၏ သဘောထားအမြင်များ သိသာ ထင်ရှားစွာ ကွဲပြားမှုရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။³² ထို့ပြင် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အကြံပေး အဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဥပဒေပညာရှင် အတော်များများမှ ICJ အား နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် အယူအဆများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်ကြောင်းကို ပြောကြားခဲ့ကြသော်လည်း၊ အများစုသည် လူအများ၏ တုံ့ပြန်မှုများကို စိုးရိမ်ကြ သည့်အတွက် လူသိထင်ရှား ထုတ်ဖော်ပြောကြားရန် ဝန်လေးကြပြီး ယခုအချိန်အထိ ဤကိစ္စရပ်အား ပြဿနာ တစ်ရပ်အဖြစ် ကိုင်တွယ်မည့် သိသာထင်ရှားသော မည်သည့်နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် လူမှုရေး လှုပ်ရှားမှုမျှ မရှိသေးပါ။³³

၃။ အကျုံးဝင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများ

၃.၁ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ တာဝန်ဝတ္တရားများ

နိုင်ငံအားလုံးကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ သို့မဟုတ် ၎င်း၏စီရင်ခိုင်းခွင့်အတွင်းရှိသော လူအားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသား၊ လူမျိုး သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုအခြေအနေတို့ အပါအဝင် မည်သည့် အကြောင်းအရင်းအပေါ်မဆို အခြေခံသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိဘဲ လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းရန် တာဝန် ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိကသဘောတူစာချုပ်လေးခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ၎င်းတို့မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံးပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW)၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Rights of the Child - CRC)၊ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD)နှင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR)တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါစာချုပ်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စည်းနှောင်မှုရှိသော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ထားပြီး အဆိုပါစာချုပ်တစ်ခုချင်းစီအား အကောင်အထည်ဖော်မှုကို စောင့်ကြည့်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် ကောက်ချက်ဆွဲနိုင်သော တွေ့ရှိချက်များနှင့် အထွေထွေသဘောထားမှတ်ချက် များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း စသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် ထိုစာချုပ်များ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်းနှင့် လမ်းညွှန်ချက် ပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံ ရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်(International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)တို့တွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများစွာသည် ယေဘုယျအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် အစဉ်အလာဖြစ်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေတို့၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း အကျုံးဝင်ပါသည်။ တစ်ဖက်သတ် မဆန်ခြင်းအခြေခံမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း အခြေခံအပါအဝင် ယေဘုယျ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံများသည် လည်း မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် အပြည့်အဝ စည်းနှောင်မှု ရှိပါသည်။

၃.၂ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး (citizenship/nationality) ဖြစ်ခွင့်

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး (citizenship/nationality) ဖြစ်ခွင့်ကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာ အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေစနစ်တွင် ပြည်တွင်းဥပဒေအောက်ရှိ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုစည်းမျဉ်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး ဖြစ်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုးဖြစ်ခွင့်ကို တဖက်သတ်ပိတ်ပင်ခြင်းအားတားမြစ်ခြင်းအပါအဝင် ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ နိုင်ငံများ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာရမည်ဟု တစ်သတ်မတ်တည်း ထပ်မံ၍ အတည်ပြုထားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။³⁴ ပြည်တွင်းဥပဒေအရ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူမျိုး ဖြစ်ပါက ထိုနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရှိပါသည်။

UDHR ၏ အပိုဒ် ၁၅ တွင် (၁) လူတိုင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး ဖြစ်ခွင့်ရှိပြီး (၂) မည်သူမဆို ၎င်း၏ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး ဖြစ်မှုကို တစ်ဖက်သတ် ပိတ်ပင်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်း၏ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး ဖြစ်မှုအား ပြောင်းလဲခွင့်ကို ငြင်းဆိုခံရခြင်းမရှိစေရ။” ဟု အတည်ပြုထားပါသည်။ UDHR ၏ အပိုဒ် ၁၅ တွင် လူတိုင်း၏ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး ဖြစ်မှုကို ရယူခွင့်၊ ပြောင်းလဲခွင့်နှင့်ထိန်းသိမ်းခွင့် ပါဝင်ပါ သည်။³⁵ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့ နိုင်ငံ၏လူမျိုးများမှာ မည်သူများဖြစ်သည်ကို သတ်မှတ်ရန် စံ သတ်မှတ်ချက်များထားရှိနိုင်သော်လည်း ထိုသို့သတ်မှတ်နိုင်ခြင်းသည် အကြွင်းမဲ့မဟုတ်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် UDHR ၏ အပိုဒ် ၇အပါအဝင် အခြား ပြဌာန်းချက် များစွာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်းအခြေခံမူကို အတည်ပြုထားပြီး တရားဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် အားလုံး တန်းတူညီမျှမှုနှင့် မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမျှမရှိဘဲ ဥပဒေ၏ တန်းတူညီမျှသောအကာအကွယ်ကို ရရှိပိုင်ခွင့်ကို စနစ်တကျ သတ်မှတ် ပြဌာန်းပေးပါသည်။

CRCအောက်တွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး ဖြစ်ခွင့်ကို အပိုဒ် ၇ နှင့် ၈တွင် ပြဌာန်းထားသော်လည်း ထိုစာချုပ်၏ အပိုဒ် ၃(၁)အရ စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများသည် ကလေးများနှင့်ပတ်သက်သောဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးတွင် ကလေးများ၏ အကောင်းဆုံးအကျိုးစီးပွားကို အဓိကအချက်အဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။³⁶ အပိုဒ် ၇ တွင် “ကလေးတစ်ဦးကို မွေးပြီးလျှင်ချက်ချင်း မှတ်ပုံတင်ရမည်ဖြစ်ပြီး မွေးဖွားသည်မှ အမည်တစ်ခုရရှိခွင့်၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး ဖြစ်မှု ရရှိပိုင်ခွင့်နှင့် ဖြစ်နိုင်သရွေ့ သူ၏ မိဘများကို သိရှိခွင့်နှင့် ၎င်းတို့၏ ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုကိုရရှိခွင့် ရှိရမည်။ နှင့် (၂) စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများသည် ကလေးအား တိုင်းမဲ့ပြည်မဲ့ဖြစ်စေရန် အဆိုပါအခွင့်အရေးများအား အကောင်အထည်ဖော် ဖြစ်အောင် ဖော်ရမည်” ဟု ဖော်ပြထားပါ သည်။ အပိုဒ် ၇ ပါ အခွင့်အရေးများတွင် အခွင့်အရေးတစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား ဦးစားပေးအဆင့်မရှိဘဲ အခွင့်အရေး အားလုံးသည် CRC စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများအားလုံးအတွက် အပြည့်အဝအကျုံးဝင်ပါသည်။ “မည်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမျိုးမျှမရှိဘဲ ကလေးတစ်ဦး၏သော်လည်းကောင်း၊ သူကိုယ်၌သော်လည်းကောင်း သူ၏မိဘ သို့မဟုတ် တရားဝင်အုပ်ထိန်းသူ၏ လူမျိုး၊ အသား အရောင်၊ လိင်၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားထင်မြင်ယူဆချက်၊ လူမျိုး၊ တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စု သို့မဟုတ် လူမှုရေးဇစ်မြစ်၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ မသန်မစွမ်းဖြစ်မှု၊ မွေးရာပါ သို့မဟုတ် အခြားအခြေအနေတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိဘဲ” နိုင်ငံများသည် စာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးများကို လေးစားရပါမည်။³⁷ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများကော်မတီ၏ အထွေထွေ သဘောထားမှတ်ချက်များတွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုးဖြစ်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ အပြင် ကလေး၏ အကောင်းဆုံးအကျိုးစီးပွားအား အဓိကထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အချက်အဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်း အခြေခံမူကို ထပ်မံ သတ်မှတ် ပေးထားပါသည်။³⁸

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုးတစ်ခုအဖြစ် ရယူခြင်း၊ စွန့်လွှတ်ခြင်းနှင့် ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ တာဝန်ဝတ္တရားများရှိပြီး ၎င်းတာဝန်များ တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်းအခြေခံမူမှ ပေါ်ထွက်လာသော တာဝန်များ၊ ထို့အပြင် လူမျိုး (race)၊ အသားအရောင်၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု (citizenship)၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုးဖြစ်မှု (nationality) သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုအခြေအနေ၊ လူမှုရေး သို့မဟုတ် လူမျိုးဇစ်မြစ်၊ မျိုးရိုး၊ ဘာသာစကား၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားထင်မြင်ချက်၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု သို့မဟုတ် ကျား/မ သတ်မှတ်မှု၊ အသက်၊ ကျား/မ၊ ကျန်းမာရေး၊ မသန်မစွမ်းဖြစ်မှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ လူမှုရေး-စီးပွားရေး၊ မွေးရာပါ သို့မဟုတ် အခြား အခြေအနေတို့အပေါ် အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိဘဲ တရားဥပဒေရှေ့မှောက်တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ဥပဒေ၏ တန်းတူညီမျှ သော အကာအကွယ်ကို ရရှိခွင့်တို့မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် တာဝန်ဝတ္တရားများ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။³⁹

နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံ၏လူမျိုးဖြစ်မှု (nationality)အား မည်သို့ရရှိနိုင်သည်ကို ၎င်းတို့ ပြည်တွင်းဥပဒေမူဘောင်အရ သတ်မှတ်ချက်အချို့ ရှိပါသည်။ နိုင်ငံများ၏ဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် တစ်ဦးချင်းလူပုဂ္ဂိုလ်များက နိုင်ငံ၏လူမျိုးဖြစ်မှုကို ရရှိနိုင်သော နည်းလမ်းသုံးရပ်ကို ပုံမှန်အားဖြင့် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ပထမနည်းလမ်းမှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အတွင်းမွေးဖွားသည်ဟူသည့် အကြောင်းအရင်းကြောင့်ဖြစ်သော နိုင်ငံတွင်းမွေးဖွားမှု(jus soli) စည်းမျဉ်းအရ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူမျိုးဖြစ်သူ တစ်ဦးမှ (ဥပမာ မိဘနှင့်သားသမီးအဖြစ်မှ တဆင့်) ဆင်းသက်လာသူတစ်ဦးဖြစ်သည် ဟူသည့် အကြောင်းအရင်းကြောင့်ဖြစ်သော မိဘများ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု (jus sanguinis) စည်းမျဉ်းအရဖြစ်ပြီး တတိယနည်းလမ်းမှာ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရခြင်းမှတဆင့် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းစီသည် jus soli ကို အသိအမှတ်ပြုကျင့်သုံးမည်လော သို့မဟုတ် jus sanguinis ကို အသိအမှတ်ပြုကျင့်သုံးမည်လော သို့မဟုတ် နှစ်မျိုးလုံးကို အသိအမှတ်ပြုကျင့်သုံးမည်လော ကိုလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရခြင်းအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များကိုလည်းကောင်း ၎င်းတို့၏ဥပဒေမူဘောင်တွင် ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ကြပါသည်။ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရခြင်း သည် များသောအားဖြင့် နိုင်ငံတော်နှင့် ခိုင်မာသော ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုတစ်ရပ် ဥပမာ ရေရှည်နေထိုင်မှုရှိခြင်းအစရှိသော အကြောင်းအချက်များအပေါ် အခြေခံလေ့ရှိပါသည်။

UDHR အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်စည်းနှောင်မှုရှိသောအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များဖြစ်ကြသည့် CEDAW ၊ CRC နှင့် CRPDတို့သည်လည်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူမျိုးဖြစ်ခွင့် (nationality) ကို အသိအမှတ်ပြုအာမခံပေးသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များဖြစ်ကြပါသည်။

၃.၃ နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများ၏ အခွင့်အရေးများ

လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်မှုကို နိုင်ငံသားများအတွက်သာ မကန့်သတ်ထားခြင်းမှာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိပါသည်။ လူတစ်ဦးချင်းအပေါ် နိုင်ငံများ၏တာဝန်ဝတ္တရားများသည် အထူးကိစ္စရပ်များနှင့်သာ အတိအလင်း သက်ဆိုင်သော ပြဌာန်းချက်အနည်းငယ်မှအပ ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေများအရ အဆိုပါ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အဆင့်အတန်းတစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် အဆင့်အတန်းတစ်ရပ်အား အသိအမှတ်ပြုခြင်းအပေါ် မှီခိုခြင်းမရှိပါ။ အဆိုပါ ခြွင်းချက်များသည် ယေဘုယျအားဖြင့် မဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် အစိုးရရာထူးတာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်တို့သာ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဥပမာ UDHRတွင် အသိအမှတ်ပြုအာမခံထားသော အခွင့်အရေးအားလုံးသည် လူတိုင်းအတွက် အကျုံးဝင်ပြီး တစ်ခုတည်းသော ခြွင်းချက်မှာ UDHR တွင် နိုင်ငံသားများအတွက်သာ အတိအလင်း အာမခံထားသော အပိုဒ် ၂၁ပါ အခွင့်အရေးများ (အများပြည်သူဆိုင်ရာ အခန်း ကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မဲပေးခြင်းနှင့် ရွေးကောက်ခံခြင်း၊ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်) ဖြစ်ပါသည်။ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကော်မတီ⁴⁰၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအား လုံးပပျောက်ရေးဆိုင်ရာကော်မတီ⁴¹ နှင့် ICCPR အကောင်အထည်ဖော်မှုကို စောင့်ကြည့်သော လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ⁴² အပါအဝင် စာချုပ်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများ၏ သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်ပတ်သက်၍ ထပ်မံ ရှင်းလင်းဖော်ပြရန် သဘောထားမှတ်ချက်များစွာကို ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အကျုံးဝင်သော မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေ

နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပေါ် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်သည့်ဥပဒေသည် ၂၀၀၈ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ (၁၉၉၇ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်)တို့အား အဓိက ကိုးကားထားပါသည်။ ယင်းဥပဒေများသည် ၁၉၉၃ခုနှစ် ကလေးသူငယ် ဥပဒေအစရှိသော အခြားဥပဒေများအပြင် အဆိုပါဥပဒေများ အကောင်အထည်ဖော်မှုကို လမ်းညွှန်ပေးသော ၂၀၁၄ခုနှစ် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဦးစီးဌာနလက်စွဲစာအုပ်နှင့် နိုင်ငံတော်ကအသိအမှတ်ပြုသော လူမျိုးနွယ်စုများ“စာရင်း” အစရှိသည့်လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ဌာနတွင်းမူဝါဒများနှင့်လည်း ဆက်စပ်လျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် မူဝါဒများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ရှင်းလင်းသောဥပဒေအခြေခံ မရှိသည့်အပြင် ယေဘုယျအားဖြင့် အများပြည်သူ ဖတ်ရှုလေ့လာ နိုင်ခြင်းလည်း မရှိသည့်အတွက် မကြာခဏဆိုသလို သက်ဆိုင်ရာဌာနက သဘောရှိသလို အကောင်အထည်ဖော်လျက် ရှိပါသည်။⁴³

၄.၁ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာမခံထားသော အခွင့်အရေးအများအပြားရှိသော်လည်း အများစုကို နိုင်ငံသားများအတွက်သာ အတိအလင်း ကန့်သတ်ထားပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် လွတ်လပ်စွာကုံးကွယ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ယုံကြည်ခွင့်⁴⁴၊ ပညာသင်ကြားခွင့်၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုခံယူခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာစီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုပြုခွင့်⁴⁵ တို့ပါဝင်ပါသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုရန်ကိုလည်း နိုင်ငံသားများအပေါ် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားတစ်ရပ်အဖြစ်လည်း အတိအလင်း သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁴⁶ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၇ တွင် “နိုင်ငံတော်သည် မည်သူ့ကိုမဆို ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှ အခွင့်အရေးရရှိစေရမည်” ထို့ပြင် ဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကိုလည်း တန်းတူညီမျှစွာ ရယူပိုင်ခွင့်ပေးရမည်” ဟု ဖော်ပြထားသည့်တိုင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တစ်ဦးချင်း လူပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာမခံထားသော လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် အဆုံးအဖြတ် ပေးရာတွင် အရေးပါသော အချက်တစ်ချက် ဖြစ်နေပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၈) “နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးနှင့်တာဝန်များ”တွင် ထည့်သွင်း ပြဌာန်းထားသည့်အခွင့်အရေးများစွာသည်“အပြည့်အဝနိုင်ငံသားများ”၊ “ဧည့်နိုင်ငံသားများ”နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများ” ၏ အခွင့်အရေးများအပါအဝင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ရေးဆွဲထားသော ပြဌာန်းချက်နှင့် ဒွန်တွဲနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသားမဟုတ်သည့်(သမီး၊ သား၊ မိခင်၊ ဖခင်၊ သို့မဟုတ် ခင်ပွန်း) အနီးကပ်မိသားစုဝင်တစ်ဦးရှိသော နိုင်ငံသားများ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ ပြုလုပ်သည့် ပြဌာန်းချက်များစွာ ရှိပါသည်။ ပုဒ်မ ၁၂၀(ခ)နှင့် ၁၅၂(ခ)တို့တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ဝင်တစ်ဦး၏ အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက်ကို “နိုင်ငံသားမိဘနှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသောသူဖြစ်ရမည်” ဟု ကန့်သတ်ထားပါသည်။⁴⁷ ပုဒ်မ ၅၉(စ)တွင် နိုင်ငံသားမဟုတ်သော အနီးကပ်မိသားစုဝင် တစ်ဦးရှိသော နိုင်ငံသားများအား ပြည်ထောင်စု၏သမ္မတဖြစ်လာခြင်းမှ တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ အမြင့်ဆုံး နိုင်ငံရေးရာထူး⁴⁸ အတွက် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းဆန်ထားပါသည်။ အဆိုပါပြဌာန်းချက်များသည် “နိုင်ငံသားတိုင်းသည်” နိုင်ငံရေး ရာထူးတာဝန်အတွက် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဆိုသော ပုဒ်မ ၃၈(ခ)နှင့် ဆန့်ကျင်လျက်ရှိပါသည်။ နောက်ဆုံး၌ ပုဒ်မ ၃၉၂(င)တွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်း ဆိုင်ရာဥပဒေအရ ဆန္ဒမဲ ပေးပိုင်ခွင့်ကို တားမြစ်နိုင်ကြောင်း ထည့်သွင်းထားပြီး ယင်းပြဌာန်းချက်တွင် ထိုသို့တားမြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လိုက်နာရမည့် မည်သည့်စံသတ်မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ချက်များကိုမျှ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။⁴⁹

၂၀၀၈ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ယင်းမတိုင်မီဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကဲ့သို့ပင် “တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ” ဟူသော အယူအဆပါဝင်သော်လည်း ၎င်းတို့အား နာမည်စာရင်းထားရှိခြင်း သို့မဟုတ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၅တွင် မိဘနှစ်ပါးလုံးက “တိုင်းရင်းသားများ” (“တိုင်းရင်းသားလူမျိုး”တစ်ခုတွင် ပါဝင်သူများ)

ဖြစ်သောသူများအတွက်အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အသက်ဝင်လာသည့် အချိန်၌ နိုင်ငံသားများဖြစ်နေခဲ့ကြသောသူများ အတွက်လည်း နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို အာမခံပေးထားပါသည်။⁵⁰ အရေးကြီး သည်မှာ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တစ်ယောက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လူအုပ်စုတစ်စု၏အဖွဲ့ဝင်များကို သော်လည်းကောင်း မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်အား အတိအလင်း ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပေ။⁵¹ ပုဒ်မ ၃၄၆တွင် အဆိုပါ ကိစ္စရပ်များအား ဥပဒေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ရန် ခွင့်ပြုထားသဖြင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့အား အရည်အချင်းပြည့်မီမှု၊ “စိစစ်မှု”⁵²၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ပေးခြင်း၊ ရပ်စဲခြင်းနှင့် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်း အပါအဝင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သော မည်သည့်ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်ကိုမဆို ကိုင်တွယ်ခွင့်ပေးထားပါသည်။⁵³ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့သည် ဥပဒေပြင်ဆင်မှုများ၊ အစားထိုးပြဋ္ဌာန်းမှုများနှင့် ဥပဒေအသစ်များ ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးစေခြင်းအားဖြင့် အခြားသောကိစ္စရပ်များအပြင် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁တွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်မှု (သို့သော် ကန့်သတ်ချက်ရှိသည်)⁵⁴ အပါအဝင် အချို့သောအာဏာခွဲဝေမှုများကို ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း(၆)တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရုံးများ၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များအား အယူခံပိုင်ခွင့်⁵⁵ နှင့် ဝန်ကြီးများ၊ နိုင်ငံပန်တမ်းများနှင့် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်များ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များအား တရားစီရင်ရေးအရ ပြန်လည်စစ်ဆေးစေပိုင်ခွင့် အပါအဝင် လွတ်လပ်စွာတရားစီရင်ရေးမှုများနှင့် နည်းလမ်းတကျလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်အညီ⁵⁶ တရားသဖြင့်ပြန်လည်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက် ပေးမှုရှိခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။⁵⁷ ဥပဒေကိုအကောင်အထည်ဖော်ရန် ချမှတ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သည်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁵⁸ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပဋိပက္ခဖြစ်နေလျှင် အချို့သောအခြေအနေများ၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးက အဆုံးအဖြတ်ပေးသော အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူမှုကို သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။⁵⁹ ထိုသို့မဟုတ်လျှင် အခြားဆောင်ရွက်နိုင်သည့် နည်းလမ်းမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်များ ပြုလုပ်၍ ဥပဒေကို ရှင်းလင်းစွာ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တိုင်းပြည်အပေါ်စည်းနှောင်မှုရှိသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်များ အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များမှပေါ်ပေါက်လာသော တာဝန်ဝတ္တရားများကို အသိအမှတ်ပြုထားသဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ တိုင်းပြည်၏တာဝန်ဝတ္တရားများအား ချိုးဖောက်ခြင်းသည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် မညီပါ။⁶⁰

၄.၂ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ

၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေကို သီးခြား လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဥပဒေသုံးခုနှင့်အတူတကွ ဖတ်ရှုနားလည်ရပါမည်။ အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဥပဒေသုံးခုမှာ ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်မှုအပေါ် လမ်းညွှန်ပေးသော (အပြည့်အဝနိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍) ၁၉၈၃ခုနှစ် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၁၃/၈၃၊ (“ဧည့်နိုင်ငံသားဖြစ်မှု”နှင့် စပ်လျဉ်း၍) အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၁၄/၈၃နှင့် (“နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူဖြစ်မှု”နှင့်စပ်လျဉ်း၍) အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၁၅/၈၃တို့ ဖြစ်ကြ သည်။ အဆိုပါဥပဒေလေးခုကို စုပေါင်းလိုက်ပါက ပုဒ်မပေါင်း ၂၅၁ခုနှင့် ပုံစံပေါင်း ၅၁တစ်စောင်ဖြင့် အခန်းပေါင်း(၂၆)ခန်း အထိ ဖောင်းပွနေပါသည်။

အုပ်ချုပ်မှု

၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေတွင် ဝန်ကြီးဌာနအဆင့် “ဗဟိုအဖွဲ့”အား နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ရပ်စဲခြင်းနှင့် ရုပ်သိမ်းခြင်းအပါအဝင် ကျယ်ပြန့် သော အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းခွင့်ပြုထားပါသည်။⁶¹ ထိုအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များမှာ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနဝန်ကြီး၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနဝန်ကြီး၊ လုပ်ငန်းကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနဝန်ကြီးတို့ဖြစ်ကြပါသည်။⁶² နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာနဝန်ကြီးသည် အဓိကလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ကျေးရွာအုပ်စု သို့မဟုတ် ရပ်ကွက်အဆင့်အရာရှိများမှ ပြည်ထောင်စုအဆင့်အထိ အခြားသော နိုင်ငံတော်ကိုယ်စား ဆောင်ရွက်သူများ၊ အာဏာပိုင်များ နှင့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ရှိမှုအပိုင်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။⁶³

သမ္မတ သို့မဟုတ် (ယခင်က“နိုင်ငံတော်ကောင်စီ”ဟုခေါ်သော)⁶⁴ ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် “မည်သည့် မျိုးနွယ်စုက တိုင်းရင်း သားဖြစ်သည် မဖြစ်သည်”ကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်(ပုဒ်မ ၄)၊ နိုင်ငံသားအဖြစ် သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းပိုင်ခွင့်(ပုဒ်မ ၈)၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများထုတ်ပြန်ပိုင်ခွင့် (ပုဒ်မ ၇၅)နှင့် ဗဟိုအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြန်လည်စစ်ဆေးပိုင်ခွင့်(ပုဒ်မ ၇၆) တို့အပါအဝင် လုပ်ပိုင်ခွင့်မျိုးစုံရှိပါသည်။⁶⁵ ဤအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ မှတ်သား ထိုက်သည်မှာ ဗဟိုကော်မတီ၏ အဖွဲ့ဝင်လေးဦးလုံးသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများစွာ ရှိသော အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြသည်ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အမျိုးအစားများ

၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအဆင့်သုံးဆင့်ရှိပြီး ထိုအဆင့်သုံးဆင့်မှာ (အပြည့်အဝ) “နိုင်ငံသား”၊ “ဧည့်နိုင်ငံသား” နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ”တို့ ဖြစ်ကြသည်။ တစ်မျိုးချင်းစီသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် ကွဲပြားသော

သတ်မှတ်ချက်များအပေါ် အခြေခံထားပြီး မတူညီသော ဥပဒေဆိုင်ရာ အထူးအခွင့်အရေးများ၊ အကာအကွယ်များနှင့် ပြစ်ဒဏ်များ (“ဧည့်နိုင်ငံသား များ” နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများ”အတွက် ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များ) သတ်မှတ်ထားပါသည်။

၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃အရ အပြည့်အဝနိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို “ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ သို့မဟုတ် ရှမ်း စသည့်တိုင်းရင်းသား” အုပ်စုများအဖြစ် မှတ်ယူသောသူများအား ပေးအပ်ပြီး ၎င်းတို့အား ၂၀၀၈ခုနှစ် ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ” အဖြစ် ယေဘုယျဆန့်ကျင် ရည်ညွှန်းထားပါသည်။⁶⁶ အပြည့်အဝ နိုင်ငံသားများသည် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသောအတိုင်းအတာအထိ တရားဝင်အခွင့်အရေးများနှင့် အကာအကွယ်များကို ခံစားနိုင်ပါသည်။ “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ” မပါဝင်သော်လည်း ၁၈၂၄ခုနှစ် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲမတိုင်မီကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြားတစ်ဦးထက်ပိုသောမိသားစုများမှ ဆင်းသက်လာသူများသည်လည်း အပြည့်အဝနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် အရည်အချင်း ပြည့်မီနိုင်ပါသည်။⁶⁷ တရားဝင်သတ်မှတ်ထားသော မျိုးနွယ်စုတစ်စုတွင် မပါဝင်သောသူများသည်လည်း ၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေ အသက်မဝင်ကတည်းက နိုင်ငံသားများဖြစ်နေခဲ့လျှင်⁶⁸ သို့မဟုတ် ပုဒ်မ ၇ တွင် ဖော်ပြထားသော အချက်များနှင့်ကိုက်ညီလျှင်⁶⁹ အပြည့်အဝနိုင်ငံသားများဖြစ်နိုင်ပါသည်။

“ဧည့်နိုင်ငံသား” နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ” အမျိုးအစားများသည် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ”တွင် ပါဝင်သူအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ခြင်းမရှိသောသူများ နှင့်/သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားမိဘနှစ်ပါးမှမွေးဖွားလာသူမဟုတ်သဖြင့် “မွေးရာပါနိုင်ငံသားများ” မဟုတ်သူ များနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။⁷⁰ ထိုအမျိုးအစားနှစ်ခု၏ အဓိကကွာခြားချက်မှာ လျှောက်ထားသူ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏မိဘ/များသည် ၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေမပြဋ္ဌာန်းမီက ၁၉၄၈ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အက်ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု လျှောက်ထားခဲ့ခြင်း ရှိ၊ မရှိ ဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။⁷¹ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ အခန်း (၃) နှင့် (၄)တွင် အဆိုပါနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အမျိုးအစားနှစ်ရပ်အတွက် အရည်အချင်းပြည့်မီသော သို့မဟုတ် အရည်အချင်း မပြည့်မီသော မျိုးရိုးဆင်းသက်လာမှု ပုံစံများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ အဆုံးအဖြတ်ပေးရန်အတွက် ၁၉၈၂ နိုင်ငံသားဥပဒေထုတ်ပြန်မီ ကတည်း ရှိခဲ့သော ၁၉၄၇ ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ၁၉၄၈ နိုင်ငံသားအက်ဥပဒေနှင့် ၁၉၇၄ ဇွဲစည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအပါအဝင် အချို့သောဥပဒေ ပြဌာန်းချက်များသည် လက်ရှိအချိန်အထိ ဆီလျော် အကျိုးဝင်ပါသည်။⁷²

၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေတွင် “ဧည့်နိုင်ငံသားများ” နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများအား” (“သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စု အစိုးရက) အခါအားလျော်စွာ သတ်မှတ်သော အခွင့်အရေးများမှအပ” “နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများကို” ပေးအပ်ထား ပါသည်။⁷³ ၁၉၈၂ ခုနှစ် ဥပဒေပါ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများအပေါ် ဤသို့ခွဲခြားချက်ထားရှိခြင်းနှင့် ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များအပြင် ၎င်းတို့အား ဧည့်နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ အဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းနိုင် သောအကြောင်းအရင်းများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ပုဒ်မ ၈(ခ)တွင် “နိုင်ငံတော်၏ အကျိုးငှာ” “ဧည့်နိုင်ငံသား” သို့မဟုတ် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ”အဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းခြင်းကို ခွင့်ပြုထားပါသည်။ ဧည့်နိုင်ငံသား အဖြစ်မှ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူအဖြစ်မှရုပ်သိမ်းခြင်းအတွက် ပိုမိုတိကျသောအကြောင်းအရင်းများတွင် နိုင်ငံတော်၏ သစ္စာကို ခံယူကြောင်း စာဖြင့်ရေးသား၍ ကတိသစ္စာပြုရန် ပျက်ကွက်ခြင်း⁷⁴၊ “နိုင်ငံတော်ကို အကြည်ညိုမဲ့ကြောင်း သို့မဟုတ် သစ္စာမဲ့ကြောင်းကို ကိုယ်အမူအရာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နှုတ်အမူအရာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ ပြသခြင်း”⁷⁵ သို့မဟုတ် “အကျင့်စာရိတ္တပျက်ပြားခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြစ်မှုတစ်ခုခု ကျူးလွန်ခြင်း”⁷⁶ တို့ပါဝင်သည်။ ဧည့်နိုင်ငံသား အဖြစ်မှ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူအဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းခြင်းသည် ၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားသည့် အချို့သော ပြစ်မှုများ (အောက်တွင်ကြည့်ပါ)အတွက် ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခံရသောအခါ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရခြင်းနှင့်လည်း ယှဉ်တွဲနေပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ပြရလျှင် အပြည့်အဝနိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ဥပဒေ နှင့်အညီ ရရှိ ထားပြီးဖြစ်သောသူများအတွက် နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသောအကြောင်းအရင်းမှာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က အခြားနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားခံယူလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။⁷⁷

၂၀၀၈ခုနှစ် ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်မတူသည်မှာ ၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေတွင် အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်များအား မည်သည့် နိုင်ငံသား ဖြစ်မှုအမျိုးအစားအတွက်မဆို အရည်အချင်း မပြည့်မီအောင် အတိအလင်း ဖယ်ကြည့်ထားပါသည် သို့မဟုတ် ဖယ်ကြည့်ထားခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။ အဆိုပါဖယ်ကြည့်မှုများသည် တစ်သတ်မှတ်တည်း မဟုတ်သော်လည်း ယေဘုယျ အားဖြင့် အဆင့်ပေါင်းစုံရှိ အာဏာပိုင်အဖွဲ့များက ချမှတ်သော စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် ဥပဒေ၌ သတ်မှတ်ထားသောအခြေအနေများတွင် နိုင်ငံသားတစ်ဦးနှင့် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူတစ်ဦးမှ မွေးဖွားလာ သောကလေး⁷⁸ နှင့် နိုင်ငံသားမဟုတ်သူမိဘနှစ်ပါးမှ မွေးဖွားလာပြီး နိုင်ငံသားများက မွေးစားထားသောကလေး⁷⁹ တို့ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သောသူများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားလျှောက်ထားရန် အရည်အချင်းပြည့်မီသော်လည်း အခြားနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားခံယူခဲ့ပြီးဖြစ်သောသူများသည် နိုင်ငံသားပြန်လည် လျှောက်ထားပိုင်ခွင့် မရှိပါ။⁸⁰ နိုင်ငံခြားသား တစ်ဦးသည် မြန်မာနိုင်ငံသားတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ပြုကာမျှဖြင့် နိုင်ငံသားအဖြစ် မရရှိပါ။⁸¹ အခြားနိုင်ငံများစွာနှင့်မတူဘဲ နိုင်ငံခြားသားများအတွက် နိုင်ငံသားအဖြစ် ရောက်ရှိနိုင်သောလမ်းကြောင်းမှာ ရှိခဲ့လျှင်တောင် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိနေသဖြင့် မြန်မာဥပဒေတွင် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရခြင်း (naturalization)” ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် အနည်းငယ် အထင်အမြင်မှားစရာကောင်းပါသည်။

ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများနှင့် ပြစ်ဒဏ်များ

၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် အချို့သောပြစ်မှုများကို ဖော်ပြထားပြီး ပယ်ဖျက်ထားသောနိုင်ငံသား လက်မှတ်ကို ပြန်လည်အပ်နှံရန် ပျက်ကွက်ခြင်းအတွက် ထောင်ဒဏ် ၁၀နှစ်နှင့် ငွေဒဏ်⁸² သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားလက်မှတ် အတုပြုလုပ်ခြင်းအတွက် ထောင်ဒဏ် ၁၅နှစ်နှင့် ငွေဒဏ်⁸³ အပါအဝင် ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်များ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဥပဒေပုဒ်မ ၁၈တွင် “မဟုတ်မမှန်ဖော်ပြခြင်း သို့မဟုတ် ဖုံးကွယ်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ရရှိခဲ့သည်”ဟု မှတ်ယူရ သောသူများအတွက် ပြစ်ဒဏ်များနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ရုပ်သိမ်းခြင်းကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဤပြစ်မှုသည် “မွေးရာပါနိုင်ငံ သား”အဖြစ်မှတ်ယူနိုင်သောသူများနှင့်သာသက်ဆိုင်နိုင်ပါသည်။⁸⁴ ဥပဒေနှင့်အညီ အပြည့်အဝနိုင်ငံသားအဖြစ်ကို ရရှိခဲ့သောသူများသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန် အားပေးကူညီခဲ့လျှင်မှအပ ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များမှ ကင်းလွတ်ပါသည်။⁸⁵ အခြားသော ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များစွာသည် “ဧည့်နိုင်ငံသားများ”နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများ”နှင့်သာ သက်ဆိုင်နိုင်ပါသည်။⁸⁶ အဆိုပါပြစ်ဒဏ်များကို ဧည့်နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူအဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းခြင်း နှင့် ပူးတွဲချမှတ်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများသည်လည်း ၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပြင် အခြားသက်ဆိုင်ရာဥပဒေများအရ ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ် များချမှတ်ခံရနိုင်ပါသည်။⁸⁷ စွပ်စွဲထားသော ရာဇဝတ်ပြစ်မှုတစ်ခု ပါဝင်သောကိစ္စရပ်များအတွက် ၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍ⁸⁸ နှင့် ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ၏ အကျုံးဝင်မှု⁸⁹ကို ထပ်မံ အတည်ပြုထားပါသည် (မှတ်ချက် - ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၇၁ သည် တရားစွဲဆိုမှု သို့မဟုတ် အယူခံမှုအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်။)⁹⁰

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့် အယူခံမှုများ

၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေ အခန်း (၇) တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍⁹¹ ဗဟိုအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ (ယခင် “ဝန်ကြီးအဖွဲ့”)ထံ အယူခံခွင့်ပေးထားပါသည်။⁹² အစိုးရအဆင့်ပေါင်းစုံရှိ အာဏာပိုင်များကလည်း အယူခံမှု လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အခန်းကဏ္ဍအမျိုးမျိုးမှ ပါဝင်ကြပြီး အဓိကအားဖြင့် အယူခံလျှောက်ထားမှုများ လက်ခံပေးခြင်းနှင့် စိစစ်ပေးခြင်း အစရှိသော စီမံခန့်ခွဲမှုသဘောသဘာဝရှိသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။⁹³ ၁၉၈၃ခုနှစ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ အခန်း(၅)အရ ဗဟိုကော်မတီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်အပေါ် အယူခံလျှောက်ထားမှုကို ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များထံ တင်ပြနိုင်ပြီး အဆိုပါဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များက အဆိုပါလျှောက်ထားမှုအား ပြည်ထောင်စုအစိုးရထံ ပေးပို့ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၇၁တွင် “ဤဥပဒေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းထားသည့်အဖွဲ့အစည်းများသည် ဤဥပဒေပါကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ရာ အကြောင်းပြရန်မလို”ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဥပဒေတွင်နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ရပ်သည် “အပြီးအပြတ်” ဖြစ်စေရမည်ဟုလည်း ဖော်ပြထားသဖြင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အား မြန်မာဘာသာဖြင့် ယေဘုယျ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရလျှင် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ပြန်လည်စစ်ဆေးနိုင်ခြင်း မရှိသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်နေသည် (အောက်ပါ အပိုင်း ၅တွင် သုံးသပ်ချက်ကို ကြည့်ပါ)။⁹⁴ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဗဟိုကော်မတီ၏ အဖွဲ့ဝင်လေးဦးသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်နေသည်။

၄.၃ အခြားသက်ဆိုင်သောဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေများနှင့် စည်းမျဉ်းများ

ဥပဒေ၏ နယ်ပယ်အများစုကဲ့သို့ပင် ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် အခြားသော ဥပဒေများအပြင် အပြည့်ပြည့်ဆိုင်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် အနီးကပ်ချိတ်ဆက်နေ သောကြောင့် သီးသန့်မလေ့လာနိုင်ပေ။ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်သောဥပဒေသည် အခြားသောဥပဒေများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော အခွင့်အရေးများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား ပြည်သူများက ရယူနိုင်စွမ်းအပေါ် အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော ကြောင့် သို့မဟုတ် လွှမ်းမိုးနိုင်သောကြောင့် အထူးသဖြင့်အရေးကြီးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အစီအစဉ်များ အကြောင်းကို အထူးသဖြင့် ထင်ရှားသော ရည်ညွှန်းချက်များပါဝင်သည့် ဥပဒေများတွင် ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေအား သွယ်ဝိုက်၍ သော်လည်းကောင်း၊ အတိအလင်းသော်လည်းကောင်း ရည်ညွှန်းချက်များ ပါဝင်လေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာ ၁၉၉၃ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀တွင် “ကလေးသူငယ်တိုင်းသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို တည်ဆဲဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ရရှိစေရမည်” ဟု ဖော်ပြထားပါသည် (ICJ)က လေ့လာခဲ့ ရသော ၂၀၁၉ခုနှစ် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဥပဒေမူကြမ်းများတွင်လည်း အလားတူ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည်။⁹⁵ အစိုးရအရာရှိများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှုများအပါအဝင် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အား အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှု များတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် လက်ရှိဥပဒေ (ဤတွင် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဥပဒေကို ဆိုလိုသည်)အား ကလေးသူငယ် ဥပဒေ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်ထက်ပို၍ ဦးစားပေးလေ့ရှိပြီး ကလေးသူငယ်ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစာချုပ်ပါ မြန်မာနိုင်ငံ၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို အကောင်အထည် ဖော်ရန်ဖြစ်ပါသည် (သုံးသပ်ချက်ကို အောက်တွင် ကြည့်ပါ)။⁹⁶

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်လမ်းညွှန်ချက်အပါအဝင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်အတိအကျဆက်စပ်နေသည့် အခြားသော ဥပဒေများလည်း ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ဥပဒေအခြေခံသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ရှင်းလင်းမှုမရှိဘဲ အများစုကို ပြည်သူလူထုက ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ အဆိုပါဥပဒေများတွင် အခြားအရာများအပြင် မကြာခဏ ကိုးကားဖော်ပြလေ့ရှိသော မျိုးနွယ်စု“၁၃၅ ခု စာရင်း”⁹⁷ နှင့် ယခင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ညွှန်ကြားချက်အားလုံးကို စုစည်းဖော်ပြထားသည့် ၂၀၁၄ခုနှစ် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဦးစီးဌာနလက်စွဲ စာအုပ်⁹⁸တို့ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါစာရွက်စာတမ်းများတွင်ပါဝင်သော အသုံးအနှုန်းများ ဥပမာ“သွေးနောတိုင်းရင်းသားများ” နိုင်ငံသားအမျိုးအစားကို လက်တွေ့တွင်လည်း မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်

အသုံးပြုပြီး⁹⁹ အစိုးရ၏ အမြင့်ဆုံးအဆင့်အရာရှိများကပင် သုံးလေ့သုံးထရှိသော အသုံးအနှုန်းများ ဖြစ်ကြပါသည်။¹⁰⁰ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် လျှောက်လွှာများ “စိစစ်ခြင်း”၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ကတ်ပြားများ သို့မဟုတ် “နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတည်ပြုခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်”နှင့် ဆက်စပ်သောကတ်ပြားများထုတ်ပေးခြင်းတို့အပေါ် လွှမ်းမိုးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ဥပဒေများနှင့် စည်းကမ်းဥပဒေများအပြင် အဆိုပါအခြားသော စာရွက်စာတမ်းများအပေါ် အခြေခံကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ လမ်းညွှန်ချက်ကိုလည်း လိုက်နာကြောင်း နားလည်ထားပါသည်။

၅။ လေ့လာတွေ့ရှိမှုများ

၅.၁ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၈) “မူလအခွင့်အရေးများ” ကို ကျဉ်းမြောင်းစွာသတ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားများအတွက်သာ သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းအပါအဝင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများအပေါ် သတ်မှတ်ထားသော ကန့်သတ်ချက်များသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်းအခြေခံမူများ၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်အုပ်ချုပ်မှုနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေပါသည်။ ဤအချက်ကြောင့် “မူလအခွင့် အရေးများ” အတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို သတ်မှတ်ပေး၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ပြီး အဆိုပါ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စည်းနှောင်မှုရှိသော တာဝန်ဝတ္တရားများ အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ စံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီပြီး လူတစ်ဦး၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအဆင့်အတန်းအပေါ် မူတည်ခြင်းမရှိဘဲ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများမှ ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ကာကွယ်နိုင်သည့် အကာအကွယ်များပါဝင်ရမည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် “မူလအခွင့်အရေးများ” ကို နိုင်ငံသားများအတွက်သာ ကန့်သတ်ထားပါသည်။ ဤအချက်သည် “နိုင်ငံတော်သည် မည်သူ့ကိုမဆို ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရရှိ စေရမည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကိုလည်း တန်းတူညီမျှစွာ ရယူပိုင်ခွင့်ပေးရမည်” ဟု ဖော်ပြထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၇ ပါ ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေး ရရှိရေးနှင့် ဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကို တန်းတူညီမျှစွာ ရယူပိုင်ခွင့်ရှိရေး အခြေခံမူများနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အာမခံထားသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုခံယူခွင့်၊ ပညာသင်ကြားခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမျှဝေခွင့်တို့ကို နိုင်ငံသားများအတွက်သာ ကန့်သတ်ထားသဖြင့် အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်နှင့် ကာကွယ်ရန်၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) ပါ နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်ရာရောက်နေပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ လွတ်လပ်စွာကွယ်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ယုံကြည်ခွင့်ကိုလည်း နိုင်ငံသားများအတွက်သာ ကန့်သတ်ထားသဖြင့် UDHR အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါသည်။ ဤသဘောများကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကန့်သတ်ချက်များသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိခြင်းနှင့် တစ်ဖက်သတ်ဆန့်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူများနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်နေပါသည်။ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအဆင့်အတန်းအပေါ်မူတည်ခြင်းမရှိဘဲ မြန်မာနိုင်ငံရှိလူအားလုံး၏ “မူလအခွင့်အရေးများ” ကို ဥပဒေတွင် ကာကွယ်ရန်နှင့် အာမခံပေးနိုင်ရန်အတွက် အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များကို ဖယ်ရှားသင့်ပြီး အချို့သော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး ချွင်းချက်များကိုမူ UDHR အပိုဒ် ၂၁နှင့် အညီသာ ကန့်သတ်၍ ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။¹⁰¹

နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ နိုင်ငံရေးသဘာဝရှိသော “မူလအခွင့်အရေးများ” အား နိုင်ငံသားမဟုတ်သူတစ်ဦးနှင့် မိသားစုအဖြစ်ပတ်သက်မှုအပေါ်အခြေခံ၍ ကန့်သတ်ထားသည့် နိုင်ငံသားများအဖြစ်အသိအမှတ်ပြုခံရသူများအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များသည်လည်း တစ်ဖက်သတ်ဆန့်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများရှိနေပါသည်။ အသိသာဆုံးသဘောမှာ နိုင်ငံခြားသား သားသမီးများရှိသည်ဟူသော အချက်ကို တစ်ဖက်သတ်အခြေခံ၍ နိုင်ငံတော်၏ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်အောင်ဆန်းစုကြည်အား နိုင်ငံတော်သမ္မတဖြစ်မလာနိုင်အောင် တမင်ရည်ရွယ်ထား သည်ဟု ယူဆရသော ခွဲခြားဆက်ဆံထားသည့် ပုဒ်မ ၅၉(စ)ဖြစ်ပါသည်။ မိဘနှစ်ပါးလုံး နိုင်ငံသားများ ဖြစ်ကြောင်း/ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း အာဏာပိုင်များ ကျေနပ်လောက်အောင်သက်သေမပြနိုင်သော နိုင်ငံသားများအား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်မလာနိုင်အောင် တားဆီးထားသော ပုဒ်မ ၁၂၀(ခ)နှင့် ၁၅၂(ခ)တို့၏ သက်ရောက်မှုများသည် ပိုမိုကျယ် ပြန့်ပါသည် (ပို၍ နိမ့်သော အစိုးရအဆင့်များတွင်လည်း အလားတူ ကန့်သတ်ချက်များရှိပါသည်)။¹⁰² အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များသည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၇၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူများအပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါသည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဆန့်ကျင်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက် (ပုဒ်မ ၃၄၈)၏ အကျုံးဝင်မှုသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအဆင့်အတန်းအပေါ်အခြေခံ၍ ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့် ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်ကိုယ်၌ကပင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိနေသည့်အပြင် ရှေ့နောက် မညီ ဖြစ်နေပါသည်။ “နိုင်ငံတော်သည် ... မည်သည့်နိုင်ငံသားကိုမဆို လူမျိုး၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာ၊ ရာထူးဌာနန္တရ၊ အဆင့်အတန်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ဆင်းရဲချမ်းသာတို့ကို အကြောင်း ပြု၍ ခွဲခြားမှုမရှိစေရ” (ပုဒ်မ ၃၄၈)။ ဤအချက်သည် နိုင်ငံများက ၎င်းတို့၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အတွင်းရှိ လူအားလုံး၏ အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအဆင့်အတန်းအပါအဝင် (ဤစည်းမျဉ်းအတွက် ချွင်းချက်များကို ကျဉ်းမြောင်းစွာ သတ်မှတ်ထားပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် အချို့သော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအထိသာ ကန့်သတ်ထားသည်) ၎င်းတို့၏ တရားဝင်အဆင့်အတန်းအပေါ် မူတည်ခြင်း မရှိဘဲ လေးစားရန်နှင့် ကာကွယ်ရန် နိုင်ငံများတွင် တာဝန်

စည်းနှောင်မှုရှိသည် ဟူသော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို ချိုးဖောက်နေပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ” ကို အထူးအခွင့်အရေးပေးထားသော်လည်း အရေးကြီးသည့် အချက်မှာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အဆိုပါအုပ်စုများကို သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသလို အခြားသောအုပ်စုများတွင် ပါဝင်သူများ ကိုလည်း နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ဖယ်ကြည့်ထားခြင်းမရှိပါ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့သည် ဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်း အပါအဝင် နည်းလမ်းများဖြင့် နိုင်ငံသားအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ရုပ်သိမ်းခြင်း အစရှိသည့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စများအား ဆုံးဖြတ်ရန် ရှင်းလင်းသောအခွင့်အာဏာရှိနေပါသည်။¹⁰³ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ ဖြစ်သော “ပြည်ထောင်စုအစိုးရ”သည်လည်း တည်ဆဲဥပဒေများအား နိုင်ငံတော်၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေပါ တာဝန်ဝတ္တရားများ၏ အကျိုးဝင်မှုကို အတည်ပြုသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အပါအဝင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရမည်ဟု ဝန်ကြီးဌာနများအား ညွှန်ကြားရန် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။¹⁰⁴

“မည်သူမဆို” တူညီသော အခွင့်အရေးများနှင့် အကာအကွယ်များ ခံစားခွင့်ရှိရမည်ဟု တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်းအခြေခံမူကို အတည်ပြုသောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၇သည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ် များနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှုအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေခံမူများနှင့် အညီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုယ်တိုင်အား လိုအပ်သောပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် အခြေခံရန်အတွက် လည်းကောင်း ခိုင်မာသော ဥပဒေအခြေခံ ဖြစ်ပါသည်။

၅.၂ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ

၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ၎င်းတို့အပေါ် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရား များကို စိစစ်ရာတွင် လူမျိုး သို့မဟုတ် မျိုးနွယ်စုအပေါ် အခြေခံသဖြင့် အလွန်တရာခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိပြီး တစ်ဖက် သတ်ဆန်ပါသည်။ အထက်ပါ အပိုင်း ၄ တွင် ဖော်ပြထားသော “ဧည့်နိုင်ငံသားများ” နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများ” အား ဒုတိယတန်းစား နိုင်ငံသားများအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေအရ ၎င်းတို့သည် အပြည့်အဝ နိုင်ငံသားများနှင့် အကျိုးမဝင်သော ပြစ်မှုပေါင်းစုံဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရနိုင်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိနေပါသည်။ ထို့ပြင်အပြည့်အဝ နိုင်ငံသားများနှင့်မတူသည်မှာ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေတွင် ကန့်သတ်ထားပြီး အကြောင်းအရင်း ပေါင်းစုံအတွက် ၎င်းတို့၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ရုပ်သိမ်းနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ “နိုင်ငံတော်ကို အကြည် ညိုမဲ့ကြောင်း သို့မဟုတ် သစ္စာမဲ့ကြောင်း ကိုယ်အမူအရာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နှုတ်အမူအရာဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ ပြသခြင်း” အပါအဝင် အဆိုပါ အကြောင်းအရင်းများစွာသည် ယေဘုယျဆန်သည့် သို့မဟုတ် အလွန်ကျယ်ပြန့်နေသည့်အတွက် ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှု (Legality) ဆိုင်ရာ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံမူနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိပါ။

၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေပါ “ဧည့်နိုင်ငံသား” နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူ” နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအမျိုးအစားများကို “တိုင်းရင်းသား လူမျိုး” တစ်မျိုးတွင်ပါဝင်သူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း မခံရသော်လည်း လွန်ခဲ့သောနှစ်နှစ်ရာခန့် (၁၈၂၄ခုနှစ်)က ယနေ့ခေတ်မြန်မာနိုင်ငံနယ်နိမိတ်နှင့် မျိုးရိုးအစဉ်အဆက် အဆက်မပြတ်ပတ်သက်ခဲ့မှုရှိကြောင်း သက်သေပြနိုင် သူများ သို့မဟုတ် ၁၉၄၈ခုနှစ် နိုင်ငံမတည်ထောင်မီကတည်းက ပတ်သက်မှုရှိခဲ့ကြောင်း သက်သေပြနိုင်သူများက လျှောက်ထား နိုင်ကြပါသည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ခုနှစ်ဆယ်မဆိုထားနှင့် ယနေ့ထိတိုင် လူဦးရေ၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း အထက်က တရားဝင် အထောက်အထားစာရွက်စာတမ်းများ မရှိကြောင်း သိရှိထားရသော အခြေအနေတွင် အထူးသဖြင့် ဥပဒေအား ခွဲခြား ဆက်ဆံ၍ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူပါက အဆိုပါအခြေအနေနှစ်ရပ်လုံးသည် အာဏာပိုင်များကျေနပ်လောက်အောင် သက်သေ ပြနိုင်ရန် ခက်ခဲလေ့ရှိပြီး ဥပဒေကိုယ်တိုင်ကလည်း ထိုသို့ခွဲခြားဆက်ဆံ၍ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်အောင် ရေးဆွဲထားပုံ ပေါ်ပါသည်။¹⁰⁵ လူများသည် အဆိုပါသတ်မှတ်ချက်များအား အာဏာပိုင်များကျေနပ်သည်အထိ ပြည့်မီနိုင်ခြင်း မရှိပါက ၎င်းတို့နှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေရှည်နေထိုင်လာမှုကဲ့သို့သော နည်းလမ်းများဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ခိုင်မာသောပတ်သက်မှုရှိသည့်တိုင် နိုင်ငံမဲ့များ အဖြစ် သတ်မှတ်ခံကြရပါသည်။ ဤအခြေအနေတစ်ရပ်ချင်းစီတွင် ဥပဒေများ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် CRC အပိုဒ် ၇ အရ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်နှင့် ထိုစာချုပ်တွင် သတ်မှတ်ထားသော ကလေးသူငယ်၏ အကောင်းဆုံးအကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာအခြေခံမူတို့ အပါအဝင် နိုင်ငံတော်၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်နေပါသည်။ အခြားနိုင်ငံများတွင် မိသားစု အမည်ကို အဓိကအားဖြင့် အသုံးပြု၍ မျိုးရိုးအစဉ်အဆက်ကို ခြေရာကောက်ခြင်း ကိစ္စရပ်များ ပြုလုပ်ကြသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအတော်များများက မိသားစုအမည်ကို အသုံးမပြုကြခြင်းက လက်တွေ့တွင် ဤအခြေအနေများကို ပိုမို ဆိုးရွားစေပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ထားသည့်လိုအပ်ချက် အရည်အချင်းများကို အတော်အသင့်အားဖြင့် ကျေနပ်နိုင်ဖွယ် ပြည့်မီစေရန်ကိုလည်း ပိုမိုခက်ခဲစေပါသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရား

ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှုအခြေခံမူသည် အသိအမှတ်ပြုထားသော ယေဘုယျဥပဒေစည်းမျဉ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်အားလုံးနီးပါးတွင် ပါဝင်သော အခြေခံလိုအပ်ချက်တစ်ရပ်¹⁰⁶ ဖြစ်သည့်အပြင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံမူတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။¹⁰⁷ ဥပဒေသည် ခန့်မှန်းရလွယ်ကူရန် (Predictable)၊ အတော်အတန် သေချာမှုရှိရန် (Fairly

Certain) နှင့် လေးစားလိုက်နာခံနိုင်စွမ်းရှိရန် (Capable of Being Respected) လိုအပ်ပါသည်။ “နိုင်ငံတော်အပေါ်သစ္စာမဲ့ခြင်း”ကဲ့သို့သော အကောင်အထည်မရှိသည့် လူမှုရေးထိခိုက်မှုများကို တားဆီးရန် ရည်ရွယ်သော ယေဘုယျဆန်ပြီး အလွန်ကျယ်ပြန့်သော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အလွဲသုံးစားပြုသော နည်းလမ်းဖြင့် ကျင့်သုံးသောအခါ အပြုအမူမျိုးစုံကို ဒဏ်ခတ်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သောကြောင့် ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှု အခြေခံမူနှင့် ကိုက်ညီနိုင်ဖွယ်မရှိပါ။¹⁰⁸ သို့ဖြစ်ပါ၍ ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှုရှိရန် လိုအပ်ချက်နှင့် ပို၍တိတိကျကျ ပြောရလျှင် ဥပဒေဆိုင်ရာ သေချာမှု သို့မဟုတ် Lex Certa သည် ဥပဒေ၏ ယေဘုယျ အခြေခံမူတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေများအား သာမန်အားဖြင့် နားလည်နိုင်၊ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ပြီး အသက်သွင်းနိုင်စေရန် ရှင်းလင်းစွာ၊ တိကျစွာနှင့် ပြည့်စုံစွာ ရေးဆွဲရန် လိုအပ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြစ်မှုဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေများကို ရေးဆွဲရာတွင် လူများက ၎င်းတို့၏ ပြုမူနေထိုင်မှုကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထိန်းသိမ်းနိုင်စေရန်လိုလောက်အောင် ရှင်းလင်းစွာနှင့် တိကျစွာ ရေးဆွဲသင့်ပါသည်။ ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းကြောင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်များက စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်၍သော်လည်းကောင်း၊ သဘောရှိသလိုသော်လည်းကောင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံ၍ သော်လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် အာဏာပိုင်များက ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အများအပြားရှိခြင်းနှင့် တရားရုံးများမှတစ်ဆင့် တရားသဖြင့် ပြန်လည်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးမှု မရရှိနိုင်ခြင်းတို့နှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ အလွန်ပြဿနာများသော အခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်သော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုများသည် ရှုပ်ထွေးပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသဖြင့် ထိရောက်စွာ လိုက်နာအကောင်အထည်ဖော်ရန် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်တိုင်း ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ ၁၉၈၃ခုနှစ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသုံးခုတွင် ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ပုံစံများဖြင့် ဖောင်းပွနေပါသည်။ နိုင်ငံသားအဖြစ်သတ်မှတ်ရန်နှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်မှရပ်စဲရန် အပါအဝင် အဆုံးအဖြတ် ပေးပိုင်ခွင့်များကို ယေဘုယျအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်အာဏာပိုင်များအား အပ်နှင်းထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် အောက်ခြေအဆင့်များ၌ ကျင့်သုံးနေပြီး အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန် လမ်းညွှန်ချက်များကို မည်သို့အသုံးပြုနေသည် သို့မဟုတ် မည်သည့်လမ်းညွှန်ချက်များကို အသုံးပြုနေသည်မှာ မရှင်းလင်းပါ။ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေအရ ဗဟိုအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်လေးဦးထဲမှ နှစ်ဦးကို စစ်တပ်မှတိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ပြီး ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ထံ အစီရင်ခံရပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဥပဒေအရပြောရလျှင် လက်ရှိဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ချက်များအရ လူထုအုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်များသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် ပတ်သက်သောကိစ္စရပ်များအပေါ် ထိရောက်သော ထိန်းသိမ်းချုပ်ကိုင်မှု မရှိပါ - ထိုအချက်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေခံမူများနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါသည်။¹⁰⁹

၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေသည် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းအပါအဝင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များအား လွတ်လပ်စွာ ပြန်လည်စစ်ဆေးပေးရန် တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်အပေါ် အကန့်အသတ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အယူခံဝင်သောလုပ်ငန်းစဉ်မှာ အလွန်ရှုပ်ထွေးပြီး အယူခံလျှောက်လွှာအား ပြည်ထောင်စုအစိုးရထံ ရောက်ရှိရန် ဌာနပေါင်းစုံကို ကျော်ဖြတ်ရကာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ပေးခဲ့လျှင်တောင် ဝန်ကြီးဌာနအဆင့်တွင် ချမှတ်သည်လော သို့မဟုတ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသူများက ချမှတ်သည်လော ဆိုသည်မှာ မရှင်းလင်းပါ။¹¹⁰ ဗဟိုအဖွဲ့နှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရတွင် အချို့သောအဖွဲ့ဝင်များ တူညီနေသဖြင့် မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို ဗဟိုအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသူများက အယူခံမှုကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်မည်ဖြစ်သောကြောင့် အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များအား လွတ်လပ်သည် သို့မဟုတ် ဘက်လိုက်မှုကင်းမဲ့သည်ဟု ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ မယူဆနိုင်ပါ။

ထို့ပြင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အယူခံမှုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် သိသာသောအားနည်းချက်များလည်း ရှိနေပြီး ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၇၀(ခ) တွင် အယူခံမှုအပေါ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် “အပြီးအပြတ်” ဖြစ်ရမည် ဟုသတ်မှတ်ထားသည်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တရားရုံးက ပြန်လည်စစ်ဆေးပိုင်ခွင့်အပါအဝင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းစည်းမျဉ်းကို ချိုးဖောက်နေပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အာမခံထားသော “မူလအခွင့်အရေးများ” အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က ချမှတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တရားရုံးများက ပြန်လည်စစ်ဆေးပိုင်ခွင့် ရှိကို ရှိရပါမည်။ ထို့ကြောင့် အထက်တွင်ဖော်ပြထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေစာသားများစွာတွင်လည်း တွေ့ရှိနိုင်သော အပြီးအပြတ်ဖြစ်စေခြင်းအပိုဒ်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းတို့ကို အားနည်းစေပြီး “မူလအခွင့်အရေးများ”နှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့က ချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြန်လည်စစ်ဆေးပိုင်ခွင့်နှင့်လည်း ဆန့်ကျင်နေပါသည်။¹¹¹ ထို့ပြင် အာဏာပိုင်များက ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် တစုံတရာအကြောင်းပြရန် မလိုကြောင်းဖော်ပြထားသော ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေပုဒ်မ ၇၁သည်လည်း ထိခိုက်နစ်နာသူများက ၎င်းတို့၏ “မူလအခွင့်အရေးများ”နှင့်ပတ်သက်သောကိစ္စရပ်များအပေါ် အကျိုးအကြောင်းခိုင်လုံသော ဆုံးဖြတ်ချက် ရရှိပိုင်ခွင့်အပြင် အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် အယူခံဝင်ခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့ကို ထိရောက်စွာမေးခွန်းထုတ်နိုင်စွမ်းတို့ကို အားနည်းစေသောကြောင့် ဥပဒေဖြင့်သတ်မှတ်ထားသောရယူပိုင်ခွင့်နှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ထိရောက်သော ပြန်လည်စစ်ဆေးမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါသည်။ ပုဒ်မ ၇၁ သည် အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် အယူခံဝင်သည့်အခါတိုင်း တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ပြန်လည်စစ်ဆေးမှုအပါအဝင် အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များအား ထိရောက်စွာ ပြန်လည်စစ်ဆေးပေးရန်

တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ကိုလည်း အားနည်းစေပါသည်။ ဤဥပဒေသတ်မှတ်ချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ဥပဒေဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော ရယူပိုင်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်နေပါသည် (ပုဒ်မ ၃၈၁)။

၅.၃ အခြားဥပဒေများနှင့် စာရွက်စာတမ်းများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၁၉၈၂ခုနှစ်ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ အပ်နှင်းထားသော လူတစ်ဦး၏ တရားဝင်အဆင့် အတန်းသည် အခြားသောဥပဒေများအရ ၎င်း၏အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားအတော်များများအပေါ် ရန်ငြိမ်မှု သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အား မရရှိနိုင်မှုကို အဆုံးအဖြတ်ပေးပါသည်။ အဆိုပါပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ထိမ်းမြားခြင်း၊ မြေ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း၊ အိမ်ရာ၊ ရွေးကောက်ပွဲများ၊ အလုပ်ခန့်ထားမှုနှင့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်ပါသည်။¹¹²

၎င်းတို့အနက် ၁၉၉၃ခုနှစ်ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် (CRC) ပါ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံတော်၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွှယ်နေသဖြင့် အထူးအရေးပါပြီး ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဥပဒေမူကြမ်းကိုလည်း ဤစာရေးသားနေသည့်အချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွှတ်တော်နှင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတတို့က လေ့လာသုံးသပ်နေပါသည်။ ၁၉၉၃ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေနှင့် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပါက ၎င်းအား အစားထိုးမည့် ဥပဒေဖြစ်လာမည့် ဥပဒေမူကြမ်းတွင် (CRC) ပါ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အဓိကရည်ရွယ်ချက်ကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ သို့သော် “ကလေးသူငယ်တိုင်းသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို တည်ဆဲဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ရရှိစေရမည်” ဟု ဖော်ပြ ထားသော ကလေးသူငယ်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀ အား¹¹³ အာဏာပိုင်များက အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရာတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်နှင့်ပတ် သက်၍ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေသည် ၁၉၉၃ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လွှမ်းမိုးရမည် ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနေပါသည်။ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေတွင် ကလေးသူငယ်များ၏ နိုင်ငံသား ဖြစ်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးခွင့် မပြုထားသောကြောင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေကို နာခံ၍ ရေးဆွဲ ထားသော ၁၉၉၃ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀ သည် ကလေးငယ်ဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်များ အထူးသဖြင့် CRC အား အကောင်အထည်ဖော်ရန်ရည်ရွယ်ချက်(ဥပဒေပုဒ်မ ၃(က))နှင့်အညီ ကလေးသူငယ်၏ အကောင်းဆုံးအကျိုး စီးပွားကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း အခြေခံမူတို့ကို လက်တွေ့တွင် အားနည်းစေပါသည်။

ဤအချက်သည် စာချုပ် အပိုဒ် ၇နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အထူးသဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေပြီး အပိုဒ် ၇တွင် အခြားသောအရာများ အပြင် ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏ မွေးဖွားသည့်အခါမှတစ်ဆင့်ပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်များကို သတ်မှတ်ပေးထားကာ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်တစ်ဦး နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်အောင် အဆိုပါ အခွင့်အရေးများအား ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းရှိစေရန် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို အတည်ပြုထားပါသည်။ ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို အခြားသော ယခင်ကတည်းက တည်ရှိနေသည့် ပြည်တွင်းဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ အဓိကအားဖြင့် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသား ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား နာခံစေခြင်းကြောင့် ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာဥပဒေများကို ကိုယ်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းတုံတရားဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင် စေကာ အမျိုးအမျိုးအဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူနိုင်သောကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။ ကလေးသူငယ်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀ပါ အကြောင်းအရာနှင့် ၎င်း၏သက်ရောက်မှုသည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၃၄၇ပါ တန်းတူအခွင့်အရေးများနှင့် ဥပဒေ၏တန်းတူအကာအကွယ်ဆိုင်ရာ အာမခံချက်များကို ချိုးဖောက်နေသောကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ပါ။

ICJက ဖတ်ရှုလေ့လာပြီးဖြစ်သော မတူညီသောမူကြမ်းအမျိုးအမျိုးအပေါ် အခြေခံ၍ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး များဆိုင်ရာ ဥပဒေမူကြမ်းများတွင်လည်း ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်အပေါ် အလားတူ ကန့်သတ်ချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းဥပဒေမူကြမ်းတွင် (၁၉၉၃ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း) “တည်ဆဲဥပဒေ များနှင့်အညီ” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ထည့်သွင်းကောင်း ထည့်သွင်းထားနိုင်စေကာမူ ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏ မွေးဖွား သည့်အခါ မှတ်ပုံတင်ပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်တို့ကို ကလေးသူငယ်ဥပဒေပါ ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်းသာလျှင် အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူသင့်ပြီး အဆိုပါရည်ရွယ်ချက်မှာ (CRC) အရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့် ၁၉၉၃ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေ(နှင့် ဥပဒေဖြစ်လာမည့် ဥပဒေမူကြမ်း) နှစ်ခုလုံးတွင် ဥပဒေများအဖြစ် တူညီသောတရားဝင် အဆင့်အတန်းများရှိပြီး ဥပဒေဆိုင်ရာအခြေခံမူများအရ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေတွင် ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏ မွေးဖွားသည့်အခါမှတစ်ဆင့်ပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်တို့ကို သီးခြားဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည်ကို ထောက်ရှု၍ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေမူဘောင်ကို အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူရာတွင် ကလေးသူငယ်ဥပဒေက လွှမ်းမိုးသင့်ပါသည်။¹¹⁴ သို့သော် ဇပေဒါမဖြစ်စေရန်နှင့် ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်မှုအခြေခံမူ (Principle of Legality) ကို လိုက်နာရန် ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာဥပဒေများတွင် အနည်းဆုံး (CRC) အရ ကလေးသူများအပေါ် ပေးအပ်ထားသော အာမခံချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ “တည်ဆဲဥပဒေနှင့်အညီ” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို မထည့်သွင်းသင့်ပါ။ လောလောဆယ် လက်ရှိနှင့် အဆိုပြုထားသည့် စီစဉ်ထားရှိမှုအနေအထားသည် ကလေးသူငယ်များစွာအတွက် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးခွင့်မပေးသောကြောင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ စာချုပ် (CRC) အရ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်နေပါသည်။

အထက်အပိုင်း (၄)တွင် ဖော်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာအစီအစဉ်များ အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းနှင့် ကျင့်သုံးခြင်းကို လမ်းညွှန်ပေးသော စာချွန်လွှာများ၊ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် လက်စွဲစာအုပ်များ အစရှိသော

ဥပဒေမဟုတ်သည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့တွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများသည် ယျေဘုယျအားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသလို ၎င်းတို့၏ ဥပဒေအခြေခံမှာ လည်း မရှင်းလင်းပါ။ သို့သော် လက်တွေ့တွင် အဆိုပါ စာရွက်စာတမ်းများ အထူးသဖြင့် ၂၀၁၄ခုနှစ် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဦးစီးဌာန၏လက်စွဲစာအုပ် နှင့် နိုင်ငံတော်က တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုသည်ဟု ယူဆသော မျိုးနွယ်စုစာရင်းအဖြစ် သိရှိထားသော မျိုးနွယ်စု “၁၃၅ စု စာရင်း” တို့သည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ တရားဝင်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လမ်းညွှန်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ကြ ပါသည်။¹¹⁵

အဆိုးဆုံးမှာ အဆိုပါစာရွက်စာတမ်းများသည် “သွေးနော” ဟူသော နေ့စဉ်သုံး စကားလုံးအသုံးအနှုန်းအား “ညွှန်နိုင်ငံသားများ” နှင့် “နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများ” အတွက်နှင့် အခြားသော မျိုးရိုးပေါင်းစပ်မှုမှ ဆင်းသက်လာသူများ¹¹⁶ အတွက် သုံးစွဲခြင်းအားဖြင့် အစိုးရရုံးများ၊ အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီမှုအား ကန့်သတ်ခြင်းအပြင် နိုင်ငံအတွင်းရှိ အချို့သောလူအုပ်စုများအား တစ်အုပ်စုလုံးကို နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်အပါအဝင် နည်းလမ်းများစွာဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ခွင့်ပြုရုံသာမက အားပေးအားမြှောက်ပင် ပြုနေပါသည်။ အဆိုပါစာချွန်လွှာများ၊ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် လက်စွဲစာအုပ်များကို ယေဘုယျအားဖြင့် ပြည်သူလူထုက ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ခြင်းမရှိပါ သို့မဟုတ် ရှင်းလင်းမှုမရှိပါသောကြောင့် ၎င်းတို့သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာသေချာမှု သတ်မှတ်ချက်များ အား ပြည့်မီခြင်းမရှိပါ။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့အား ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်မှုမရှိခြင်း နှင့်/သို့မဟုတ် ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ၎င်းတို့တွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများကို သက်ဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပါ တာဝန် ဝတ္တရားများနှင့်ယှဉ်၍ ဆန်းစစ်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် တာဝန်ရှိမှုလမ်းကြောင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းမှု မရှိခြင်း သည်လည်း တာဝန်ခံမှုနှင့် တရားသဖြင့်ပြန်လည်ဖြစ်စေမှုကို အားနည်းစေပြီး ထိုသို့ အားနည်းစေသည့် အကြောင်းအရင်းမှာ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်များကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာနိုင်ဖွယ်ရှိသောသူများအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ရပ်အပေါ် မည်သည့်အာဏာပိုင်များထံ အယူခံဝင်ရမည် သို့မဟုတ် မေးခွန်းထုတ်ရမည်ကို မသိရှိနိုင်သဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ ဥပဒေဖြင့်သတ်မှတ်ထားသောရယူပိုင်ခွင့်အား ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်စေပါသည်။

၅.၄ နိဂုံး

နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူဘောင်သည် နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိသည့် အပြင် နိုင်ငံတော်၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်နေသည်မှာ ထင်ရှားပါ သည်။ ဤစာတမ်းတွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်သည် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိရောက်စွာ အားနည်းစေပါသည်။

၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အာမခံထားသော “မူလအခွင့်အရေး” အများစုသည် အမှန်တကယ်တော့ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကန့်သတ်ထားပြီးဖြစ်သည့် “အပြည့်အဝနိုင်ငံသားများ”နှင့်သာ သက်ဆိုင်သဖြင့် အချို့သော နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများမှအပ လူ့အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအပေါ်မူတည်ခြင်းမရှိဘဲ လူအားလုံး အတွက် အာမခံပေးရမည်ဟု သတ်မှတ်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေပါ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိခြင်း အခြေခံနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါသည်။ ထို့ပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အနီးကပ်မိသားစုဝင် (မိဘ၊ ခင်ပွန်း သို့မဟုတ် ဇနီး၊ သားသမီး)၏ မြန်မာနိုင်ငံသားမဟုတ်မှုအပေါ် အခြေခံ၍ နိုင်ငံသားများ၏ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အဖြစ်နှင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတ အဖြစ်အပါအဝင် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ရာထူးတာဝန်များတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ထား ပါသည်။ ထိုရာထူးနှစ်ခုလုံးအတွက် အဆိုပါပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိပြီး တစ်ဖက်သတ်ဆန် ပါသည်။

၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ရေးဆွဲထားပုံနှင့် ကျင့်သုံးပုံနှစ်ခုလုံးတွင် အလွန် တရာခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိပြီး တစ်ဖက်သတ်ဆန်ပါသည်။ ၂၀၀၈ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တည်ဆဲဥပဒေများ နှင့် နည်းဥပဒေများသည် “ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မဆန့်ကျင်သမျှ” အတည်ဖြစ်သည်ဟု (ပုဒ်မ ၄၄၆ နှင့် ၄၄၇) ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားသဖြင့် ထိုသို့ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိပြီး တစ်ဖက်သတ်ဆန်နေခြင်းသည် နိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ “မည်သူမဆို” ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှသောအခွင့်အရေးများနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ရရှိရမည် ဟူသော အာမခံချက်(ပုဒ်မ ၃၄၇) ကို ချိုးဖောက်နေပါသည်။ ရလဒ်မှာ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ပါ။¹¹⁷ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ၏ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် သက်ရောက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုလည်း ချိုးဖောက်နေပြီး အဆိုပါတာဝန်ဝတ္တရားများတွင် CRC ၊ CEDAW နှင့် ICESCR ပါ တာဝန်ဝတ္တရားများအပါအဝင် ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့ချည်းသာဟု ကန့်သတ်ထားပါ။

တရားဝင်အဆင့်အတန်း ရှင်းလင်းမှုမရှိသည့် သို့မဟုတ် သိသာထင်ရှားသော တရားဝင်အဆင့်အတန်း မရှိသည့် ညွှန်ကြားချက်များ သို့မဟုတ် မူဝါဒများအပါအဝင် အခြားသော ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် စာရွက်စာတမ်းများတွင် ၎င်းတို့အား အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ အခြားသောဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လွှမ်းမိုးရမည်ဟု ဥပဒေတွင်သော်လည်းကောင်း၊ အမိပွယ်ကောက်ယူမှုအရသော်လည်းကောင်း သတ်မှတ်ထားခြင်းသည် ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ၏ မူလကတည်းက ဆိုးရွားနေသော လူ့အခွင့်အရေးအပေါ်ထိခိုက်မှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။ ဤအချက်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး

အခြေခံမူများကိုချိုးဖောက်ကာ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားခြင်းမရှိသောစစ်အစိုးရက ဖွဲ့စည်းထားသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ရှိသည့်စနစ်တစ်ရပ်ကို ပိုမိုအားကောင်းစေပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော ဒီမိုကရက်တစ် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခု တည်ထောင်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အားနည်းစေပါသည်။

အထက်ပါအချက်များအပြင် အရေးကြီးသည်မှာ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားဝင်အခွင့်အရေးတစ်ခုတည်းသည် အခြေတစ်ခု မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း ICJ အနေဖြင့် စိုးရိမ်မိပါသည်။ အချို့သောလူအုပ်စုများအား နိုင်ငံသားများ အဖြစ် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုသည့်တိုင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို အများအပြား ကြုံတွေ့နေရဆဲဖြစ်ကာ¹¹⁸ နိုင်ငံသား မဟုတ်သူများကဲ့သို့ ဆက်ဆံခံနေရဆဲဖြစ်သဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများနှင့် ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်နှင့်ကာကွယ်ရန် နိုင်ငံတော်၏အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ တာဝန်ပစ္စည်းများကို ချိုးဖောက်နေပါသည်။

ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးရာတွင် တောင်အာရှမျိုးနွယ်မှ ဆင်းသက်လာသူများအပေါ် အထူးသဖြင့် ဖြစ်သော်လည်း ဤအစီရင်ခံစာတစ်ခုလုံးတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော အခြားလူအုပ်စုများအပေါ်ကိုလည်း ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် တစ်ဖက်သက်ဆန်ခြင်းသည် နိုင်ငံခြားသားများကို ကြောက်ရွံ့သည့် စိတ်အခြေခံရှိသည့် စစ်တပ်အုပ်ချုပ်စဉ်ကာလမှ စတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်၍ ဘက်လိုက်သောအယူအဆများ ပေါ်ပေါက်လာမှုနှင့် ဆက်နွှယ်နေပါ သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်တကွ အဆိုပါ ဥပဒေများအား ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြင့် ကျင့်သုံးနေခြင်းအား ချက်ချင်းပြောင်းလဲခြင်းသည် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အဓိကကျသော ပထမခြေလှမ်းဖြစ်ပါသည်။

၆။ နောက်ဆက်တွဲ

(ဤစာသည်ဘာသာပြန်မိတ္တူဖြစ်ပါသည်။ သမ္မတရုံးသို့ ပေးပို့ထားသော မူရင်းစာတွင် အင်္ဂလိပ်လိုရေးသားထားပါသည်။)

ဦးဝင်းမြင့်
နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး
ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ
နေပြည်တော်

၂၀၁၉ ဇွန်လ ၁၉ ရက်

အကြောင်းအရာ ။ ။ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာဥပဒေ အား နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီအောင်ဆောင်ရွက်ရေး။

၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇွန်လ ၇ ရက်နေ့တွင် လူကြီးမင်း၏ရုံးသို့ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှပေးပို့ခဲ့သော ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မိမိတို့ ၏သုံးသပ်ချက်နှင့် အကြံပြုချက်များကို လေးစားစွာတင်ပြအပ် ပါသည်။

မိမိတို့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များ ကော်မရှင်အဖွဲ့ (the International Commission of Jurists - ICJ) သည် ကမ္ဘာ့အရပ်ရပ်ရှိ ဂုဏ်သရေရှိ တရားသူကြီးမင်းများ နှင့် ရှေ့နေများဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားပြီး ဥပဒေကျွမ်းကျင်မှုဖြင့် နိုင်ငံနှင့်နိုင်ငံတကာ တရားရေးစနစ်များဆိုင်ရာမာလာစေရန် လူ့အခွင့်အရေး နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အားပေးမြှင့်တင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ICJ ၏ ရုံးချုပ်ကို ဂျနီဗာမြို့တွင်လည်းကောင်း၊ အာရှနှင့်ပစိဖိတ် ဒေသဆိုင်ရာရုံးကို ဘန်ကောက်မြို့တွင်လည်းကောင်း ဖွင့်လှစ်ထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကတည်းက တရားရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ် များကို အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

ဖော်ပြပါဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ အထူးသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂကလေးသူငယ်အခွင့်အရေး သဘောတူညီချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံမှ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ဖို့ရန် ဥပဒေကိုရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ထားသည့်အတွက် မိမိတို့ မှ ယေဘုယျအားဖြင့် ကြိုဆိုပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းဥပဒေတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ဖော်ပြထားသော ဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိကြောင်း မိမိတို့ ICJ မှ တွေ့ရှိရပါသည်။ အကယ်၍ ယင်းဥပဒေကို အတည်ပြုကျင့်သုံးခဲ့မည်ဆိုလျှင် ကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီချက်ပါ နိုင်ငံတော်မှ ဥပဒေအရ လိုက်နာရမည့်အချက်များကို ချိုးဖောက်မိပေလိမ့်မည်။

ကုလကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးသဘောတူညီချက်ပါ အချက် ၇ သည် ကလေးသူငယ်များ၏ နိုင်ငံသားရခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးထားပြီး ကလေးသူငယ်များ နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်လာစေရန်အတွက် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ယင်းတို့ ၏ ပြည်တွင်း ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးဖို့ ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။

(၁) ကလေးသူငယ်များသည် မွေးပြီးပြီးခြင်း မှတ်ပုံတင်ရမည်ဖြစ်ပြီး နာမည်ရရှိဖို့ ရန်၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏လူမျိုး (nationality) ဖြစ်ဖို့ရန် နှင့် တတ်နိုင်သမျှ ကလေး၏မိဘများမှစောင့်ရှောက်ခွင့် နှင့် မိဘများ မည်သူမည်ဝါ ဆိုသည်ကို သိနိုင်ဖို့ရန် မွေးရာပါအခွင့်အရေးများရှိသည်။

(၂) သဘောတူညီချက်တွင်ပါဝင်သည့် နိုင်ငံအစိုးရများသည် ယင်းအခွင့်အရေး များကို ကာကွယ်ဖို့ ရန် ပြည်တွင်း ဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ လိုက်နာရမည့် အချက်များကို အထူးသဖြင့် ကလေးငယ်များ နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်စေရန် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရပေမည်။

မိမိတို့ ICJ မှ ဥပဒေကြမ်းအပေါ်လေ့လာချက်အရ ဖော်ပြပါဥပဒေသည် ကလေးသူငယ်များ၏ နိုင်ငံ၏လူမျိုး (nationality)/ နိုင်ငံသား (citizenship) ဖြစ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးထားခြင်းမရှိသလို နိုင်ငံအစိုးရ၏ ကလေးသူငယ်များ နိုင်ငံမဲ့ မဖြစ်စေရန် ကာကွယ်ရမည့်တာဝန်ကိုလည်း ကျေပွန်မှုမရှိပေ။ ICJ မှဖတ်ရှုရသည့် ဥပဒေကြမ်း ပုဒ်မ ၂၂ တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပါရှိပါသည်။

“မွေးဖွားကြောင်းမှတ်ပုံတင်သည့်ကလေးသူငယ်တိုင်းသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို တည်ဆဲဥပဒေ ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီသာလျှင် ရရှိစေရမည်။”

လက်ရှိတွင် ၁၉၉၃ ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀ တွင်လည်း ထိုနည်းတူစွာ ပြဋ္ဌာန်းပါရှိပါသည် (သို့ရာတွင် မွေးဖွားမှုမှတ်ပုံတင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းမရှိပေ)။ ကလေးသူငယ်သည် ၁၉၈၂ နိုင်ငံသားဥပဒေနှင့်

နည်းဥပဒေများတွင်ပါရှိသောအချက်များနှင့်ကိုက်ညီမှုသာလျှင် နိုင်ငံသားလျှောက်ထားခွင့်ရှိသည်ဟူ၍ အာဏာပိုင်များသည် ထိုဥပဒေပြဌာန်းချက်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြပါသည်။ ၁၉၈၂ ဥပဒေပါအချက်များနှင့် လက်ရှိကျင့်သုံးနေမှုမှာ "တိုင်းရင်းသား" စာရင်းထဲတွင် ပါဝင်သည့်သူများကိုသာ နိုင်ငံသားပေးလျက်ရှိသည့်အတွက် များစွာခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိပြီး တဖက်သတ်ဆန် လျက်ရှိနေပါသည်။ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတဝှမ်းတွင် နိုင်ငံမဲ့များပေါ်ပေါက်လာစေပြီးတရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အားနည်းလာစေကာ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၇ ပါ ဥပဒေအရတန်းတူညီမျှရှိစေရမည်နှင့် ဥပဒေအာဏာအကွယ်ကို တန်းတူညီမျှစွာ ရယူပိုင်ခွင့် ဆိုသည့်အချက်ကို ဆန့်ကျင်လျက် ရှိပါသည်။

လက်ရှိပြဌာန်းထားသည့်ပုံစံအရ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ပုဒ်မသည်လည်း ထိုနည်းတူစွာ ရလဒ်များ ပေါ်ထွက် လာနိုင်စေပြီး ဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည့် ကုလကလေးသုဇာတ်အခွင့်အရေး သဘောတူညီချက်ကို အကောင်အထည် ဖော်မှုကို အားနည်းစေသလို ထိုသဘောတူညီချက်အရ အစိုးရ၏တာဝန်ပစ္စည်းနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ ICJ မှ အောက်ပါအကြံပြုချက်များကို လေးစားစွာ တင်ပြအပ်ပါသည်။ နိုင်ငံ၏လူမျိုး (nationality)/ နိုင်ငံသား (citizenship) ဖြစ်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပုဒ်မကို အောက်ဖော်ပြပါအချက်များနှင့် ကိုက်ညီအောင် လွှတ်တော်မှ ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် သမ္မတကြီးအနေဖြင့် တောင်းဆိုသင့်ပါသည်။ ကုလသဘောတူညီချက်ပါ ကလေးသုဇာတ်များ၏ နိုင်ငံလူမျိုး/နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရမည့် အစိုးရ၏တာဝန်များနှင့် ကိုက်ညီဖို့ရန်၊ ယင်းဥပဒေကို ဌာနဆိုင်ရာများနှင့် တရားရုံးများမှ အကောင်အထည်ဖော် စီရင်ဆုံးဖြတ်ဖို့ ရန်အတွက် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြဌာန်းဖို့ ရန် စသည့်အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

မိမိတို့ ICJ ၏ ဥပဒေအကြံပေးများသည် ထိုကိစ္စရပ်နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ဆွေးနွေးဖို့ရန် နှင့် ဖော်ပြပါဥပဒေကို နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီအောင် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာအကူအညီပေးဖို့ရန် အသင့်ရှိပါသည်။ မိမိတို့၏ ICJ မှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်ကို သုံးသပ်ထားသော အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် စာမျက်နှာ ၁၂ မျက်နှာ (မြန်မာဘာသာဖြင့် ၁၄ မျက်နှာ) ရှိသောစာတမ်းကိုလည်း ဝေမျှပေးပါမည်။ ထိုစာတမ်းတွင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများနှင့် ကိုက်ညီအောင် မည်သို့ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကိုလည်း အကြံပြု တင်ပြထားပါသည်။

ရိုသေလေးစားစွာဖြင့်

ဖက်ဒရစ်ရော့စကီး (Frederick Rawski)
အာရှနှင့်ပစိဖိတ်ဒေသဆိုင်ရာညွှန်ကြားရေးမှူး
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်အဖွဲ့ (ICJ)
ဘန်ကောက်မြို့၊ ထိုင်းနိုင်ငံ
Frederick.rawski@icj.org

မိတ္တူကို -

ရှောင်ဘိန်း (Sean Bain), ICJ ဥပဒေအကြံပေး, sean.bain@icj.org
ဒေါ်နှင်းဝင်းအောင်, ICJ ဥပဒေအကြံပေး, hninwin.aung@icj.org

¹ ဤအသုံးအနှုန်းများကို မြန်မာဘာသာဖြင့် အသုံးပြုခြင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဖော်ပြပါဖြစ်စေပြီး တစ်သတ်မတ် တည်းမရှိပါ။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် "ဌာနေတိုင်းရင်းသား"၊ "ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ"၊ "တိုင်းရင်းသားများ"နှင့် "မျိုးနွယ်စုများ"၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ယဉ်ကျေးမှုအယူအဆများအရသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေအသုံးအနှုန်းများအရသော်လည်းကောင်း တစ်သတ်မတ်တည်း ဖြစ်သော သို့မဟုတ် အများလက်ခံထားသောအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိပါ။ ဤကိစ္စရပ်အရေးကြီးခြင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူဘောင်တွင် အဆိုပါ အယူအဆများနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအကြား ချိတ်ဆက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဖော်ပြခြင်း၏ နောက်ထပ်အကြောင်းအရင်းမှာ အင်္ဂလိပ်

ဘာသာသို့နှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာမှ မတူကွဲပြားသော ဘာသာပြန်ဆိုမှုများရှိနေခြင်းနှင့် ဘာသာစကားနှစ်ခုအကြား မကြာခဏ လွဲမှားဘာသာပြန်ဆိုနေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားနှစ်ခုလုံးတွင် အသုံးအနှုန်းများကို မကြာခဏဆိုသလို ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအင်္ဂလိပ်ဘာသာလုံး၌ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ရည်ညွှန်းသုံးစွဲသောအသုံးအနှုန်းမှတစ်ပါး စာဖတ်သူများအတွက် ရည်ရွယ်သော အယူအဆဆိုင်ရာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အကောင်းဆုံးဖော်ကျူးနိုင်မည့်ဟု ယူဆသော အသုံးအနှုန်းများကို ICJ က ယေဘုယျအားဖြင့် ရွေးချယ်သုံးစွဲထားပါသည်။ ဥပဒေရန်ကုန် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃ တွင် အင်္ဂလိပ်လို "any of the indigenous races of Burma" နှင့် မြန်မာလို "မြန်မာ နိုင်ငံသားတိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးမျိုး"ဟူသော အသုံးအနှုန်းပါဝင်သည်ကို မှတ်သားပါ။ ၎င်းသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စု၏ ရှေ့နေ ချုပ်ရုံး (UAGO) ၏ နောက်ဆုံးလမ်းညွှန်ချက်နှင့်ကွဲလွဲနေပြီး ထိုလမ်းညွှန်ချက်တွင် "indigenious"ဟူသောအသုံးအနှုန်းအား "ဌာနေနှင့်ဆိုင်သော၊ တိုင်းရင်း"ဟူ၍လည်းကောင်း၊ "indigenious races" ဟူသော အသုံးအနှုန်းအား "တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ" ဟူ၍လည်းကောင်း ဘာသာပြန်ဆိုရန် အကြံပြုထားပါသည်။ "အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ဥပဒေဝေါဟာရအဘိဓာန်" စတုတ္ထအကြိမ်တည်းဖြတ်ခြင်း၊ ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ စာမျက်နှာ ၁၆၈။ ၂၀၁၅ခုနှစ်၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂(က) တွင်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ဤကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးရန် ဥပမာအားဖြင့် အောက်ပါတို့ကို ကြည့်ပါ - Mary P. Callahan, "Distorted, Dangerous Data? Lumyo in the 2014 Myanmar Population and Housing Census," SOJOURN: Journal of Social Issues in Southeast Asia, 32:2, 2017 ၊ Nick Cheeseman, "How in Myanmar "National Races" Came to Surpass Citizenship and Exclude Rohingya," Journal of Contemporary Asia, 47:3, 2017, pp. 464 and 477 (endnote 1).

² ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း(UDHR)တွင် အသိအမှတ်ပြု အာမခံထားသော အခွင့်အရေးအားလုံးသည် လူတိုင်းနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး တစ်ခုတည်းသော ချွင်းချက်မှာ အပိုဒ် ၂၁ ပါ အခွင့်အရေးများ (အစိုးရရာထူးတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်၊ မဲပေးခွင့်နှင့် ရွေးကောက်ခံပိုင်ခွင့်၊ အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်) ဖြစ်ကာ အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို UDHR က နိုင်ငံသားများအတွက်သာ လျှင် အတိအလင်း အာမခံပေးထားပါသည်။

³ (ဥပဒေရန်ကုန်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော) ဥပဒေရန်ကုန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် "တိုင်းရင်းသား" ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို "indigenious races" အဖြစ် ဘာသာပြန်ဆိုထားပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ဥပဒေရန်ကုန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ အဆိုပါအသုံးအနှုန်းအား "တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ" "national races" အဖြစ် ဘာသာပြန်ဆိုထား ပါသည်။ မြန်မာဘာသာနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာအသုံးအနှုန်းများအကြား ဘာသာပြန်ဆိုမှုများ အမျိုးမျိုးဖြစ်နေသော်လည်း မှတ်သားရမည့်အချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသုံးခုလုံး (ဥပဒေရန်ကုန်၊ ဥပဒေရန်ကုန်နှင့် လက်ရှိ ၂၀၀၈ခုနှစ်)တွင် အဆိုပါအုပ်စုများတွင် ပါဝင်မှုကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သတ်မှတ်ထားသော "တိုင်းရင်းသားလူမျိုး" ရှစ်မျိုးကို ဥပဒေရန်ကုန် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃ တွင် ပထမဦးဆုံး စတင်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေရန်ကုန် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၃ တွင် အလွန်တရာ အလားသဏ္ဌာန်တူသော ပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် "နိုင်ငံတော်တွင် ပါဝင်သော နယ်မြေတစ်ခုခု၌ မြန်မာသတ္တရာ၏ ဘဝစေ့ရန်၊ ခရစ်သတ္တရာ၏ ဘဝစေ့ရန် မတိုင်မီကာလမှစ၍ ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် အမြဲနေထိုင်ခဲ့သော ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားများနှင့် မျိုးနွယ်စုများသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများဖြစ်သည်" ပါဝင်ပါသည်။ ပုဒ်မ ၃ တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြားသော "မျိုးနွယ်စုများ" (English: ethnic groups) နေထိုင်မှုကို အသိအမှတ်ပြုထားသော်လည်း ၎င်းတို့အား "တိုင်းရင်းသားများ"အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ မပြုခြင်းကို ပုဒ်မ ၄ အရ အစိုးရအား ဆုံးဖြတ်ခွင့် ပေးထားပါသည်။ ကိုလိုနီစနစ်လွန်နိုင်ငံများတွင် ဌာနေဖြစ်မှုနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ပါတို့ကို ကြည့်ပါ - Jose Maria Arraiza and Olivier Vonk, "Report on citizenship law: Myanmar," European University Institute Country Report 2017/14, 2017, pp. 10-11. ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်မှု လက်အောက်တွင် ကိုလိုနီခေတ် "လူမျိုး" အယူအဆများအား မိတ်ဆက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ pp. Niklas Foxeus, "The Buddha was a devoted nationalist: Buddhist nationalism, ressentiment, and defending Buddhism in Myanmar," Religion, May 2019, pp. 13-14 ကို ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ မျိုးချစ်စိတ်နှင့် နိုင်ငံတော်နှင့်ပတ်သက်၍ ထပ်ဆောင်းဆွေးနွေးမှုအတွက် International Crisis Group, "Buddhism and State Power in Myanmar," Asia Report No. 290, 5 September 2017, particularly pp. 7-8 ကို ကြည့်ပါ။

⁴ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ "၂၀၁၄ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေနှင့်အိမ်အကြောင်းအရာသန်းခေါင်စာရင်း၊" သန်းခေါင်စာရင်း အစီရင်ခံစာ အတွဲ ၂၊ စာမျက်နှာ ၂၀၇-၂၁၀။ ထိုအချက်အလက်များတွင် ပါဝင်သောစိစစ်ရေးကတ်များမှာ - နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်၊ ဧည့်နိုင်ငံသား စိစစ်ရေးကတ်၊ ပြုနိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်၊ အမျိုးသားမှတ်ပုံတင်ကတ်၊ ဘာသာရေးကတ်၊ ယာယီမှတ်ပုံတင်ကတ်၊ နိုင်ငံခြားသား မှတ်ပုံတင်ကတ်နှင့် နိုင်ငံခြား နိုင်ငံကူးလက်မှတ်တို့ဖြစ်သည်။

⁵ ဥပဒေရန်ကုန် နိုင်ငံပွဲသူများ၏ အခြေအနေဆိုင်ရာ စာချုပ် အပိုဒ် ၁ တွင် "နိုင်ငံပွဲသူ" အား "မည်သည့်နိုင်ငံကမျှ ၎င်း၏ ဥပဒေအရ တိုင်းရင်းသား အဖြစ်မယူဆသောသူတစ်ဦး"အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံပွဲအများဆုံးရှိပါသည်။ "ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်ကြသော ပြည်သူလူထုများအတွက် ငြိမ်းချမ်းမှုတစ်ရပ် သာယာဝပြောသော အနာဂတ်ပေါ်ထွန်းလာနိုင်ရေးကို ဦးတည်လျက် - ရခိုင်ပြည်နယ် ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မရှင်၏ အပြီးသတ်အစီရင်ခံစာ။" ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ စာမျက်နှာ ၂၆ ကို ကြည့်ပါ။ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), "Global trends: forced displacement in 2017," 2018, pp. 11, 24-25, 64-69 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

⁶ ICJ, "မြန်မာနိုင်ငံ ရှေ့နေများ၏လွတ်လပ်ခွင့် ။ ဆွေးနွေးအကြံပြုခွင့်" ၂၀၁၃ ခုနှစ် ကိုကြည့်ပါ။ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2015/07/MYANMAR-Right-to-Counsel-Publications-Thematic-Report-2015-BUR.pdf>; ICJ, "မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှု ရယူခြင်း ။ အခြေပြုထားတိုင်းတာလေ့လာမှု", ၂၀၁၈ခုနှစ် ကို ကြည့်ပါ။ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2018/01/Myanmar-GRABaseline-Study-Publications-Reports-Thematic-reports-2018-BUR.pdf>

⁷ ဥပမာ Smile Education and Development Foundation (SMILE), "Assessing the risks of statelessness for religious minorities in Myanmar," 2016၊ ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မရှင် (အထက်ပါကျမ်းကိုး)၊ pp. 5-6 ၊ SMILE and Justice Base, "Access to documentation and risk of statelessness," 2017. UNHCR, "FAQs on Citizenship and Access to Civil Documentation in Myanmar," 2017, pp. 5-6 ၊ UNHCR, "Citizenship and statelessness in Burma: an analysis of international standards and the Myanmar citizenship legal framework," 2018 ၊ Burma Human Rights Network (BHRN), "Discrimination and Corruption Plague the Burmese Passport System," 2018 ၊ UNHCR, UN Women ၊ Norwegian Refugee Council (NRC)၊ the Statelessness Network Asia Pacific ၊ Institute on Statelessness and Inclusion The Seagull, "A gender analysis of the right to a nationality in Myanmar," 2018, pp. 14-34 ၊ Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, "Report of the detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar," UN Doc. A/HRC/39/CRP.2 (17 September 2018), paras. 481-98 ၊ Burma/Myanmar UPR Forum, "Universal Periodic Review Second Cycle (2015 – 2020) Mid-Term Report," 2018, pp. 12-13 တို့ကို ကြည့်ပါ။

⁸ ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မရှင်(အထက်ပါကျမ်းကိုး)၊ စာမျက်နှာ ၃၁၊ အကြံပြုချက် ၁၇။ ထိုအကြံပြုချက်တွင် “၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် လက်ရှိကာလတွင် အခြေခံရသည့် ဥပဒေဖြစ်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုသော်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် ထိုဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို စတင်သင့်ကြောင်း ကော်မရှင်အနေဖြင့် အကြံပြုလိုပါသည်။ ပြန်လည်သုံးသပ်ရမည့် အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ် အောက်ပါအချက်များကို အစိုးရအနေဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားလိုပါက စဉ်းစားနိုင်ရန် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ● ဥပဒေအား နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း၏ ပုဒ်မ (၇) နှင့် ပုဒ်မ (၈) အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံက ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံတကာစာချုပ်များနှင့် ချိန်ညှိခြင်း။ ● နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကွဲပြားသော အမျိုးအစားများဖြင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်ခြင်း အပါအဝင် ဥပဒေပြုခြင်းကို အကောင်းဆုံးစံနှုန်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ကိုက်ညီစွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း။ ● အများလက်ခံထားသည့်အချက်မှာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အား နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ခံရခြင်းကြောင့် နိုင်ငံမှ ဖြစ်သွားစေမည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိစေရန် မပြုလုပ်ရပါ။ ● နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ဆုံးရှုံးသူများ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို ရုပ်သိမ်းခံ ခဲ့သူများအား နိုင်ငံမှဖြစ်သွားစေရန် ပြန်လည်လျှောက်ထားခွင့်ပြုခြင်း။ ● မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ကာလရှည်ကြာစွာ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ပြီးသူများ အတွက် နိုင်ငံမှဖြစ်စေရန် အလိုငှာ ပြန်နိုင်ငံသားအဖြစ် လျှောက်ထားနိုင်ရန်အတွက် ပြဌာန်းချက်သတ်မှတ်ခြင်း။ ● လက်ရှိနိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဖြစ်မှုကို ဆက်သွယ်နေခြင်းကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း။ ● သင့်လျော်သည့် အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း အစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံသားဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို စတင်နိုင်ရန်အတွက် စီမံချက်တစ်ခုကို ပြင်ဆင်တင်ပြသင့်ပါသည်။ ဥပဒေအသစ်တစ်ခု (သို့မဟုတ်) လက်ရှိဥပဒေကို ပြင်ဆင်မှုပြုခြင်း မပြီးသေးခင်အချိန်ကာလတွင် အစိုးရ အနေဖြင့် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသောဥပဒေအား နိုင်ငံတကာမှ လိုက်နာကျင့်သုံးနေသောအချက်များ၊ စံနှုန်းများနှင့်ချိန်ညှိပြီး ၁၉၈၂ခုနှစ်က ဖြစ်တည်ခဲ့သောအခြေအနေများနှင့် ယနေ့ခေတ်၏ လိုအပ်ချက်များ ပြောင်းလဲလာမှုကို နှိုင်းယှဉ်မှုပြုထားသည့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုများအပေါ် အခြေခံကာ ခွဲခြားနှိမ့်ချဆက်ဆံခြင်းသဘော၊ အပြုအမူများမပါသည့် ကြားဖြတ်လေ့လာသုံးသပ်မှုများကို ပြုလုပ်ရန် အဆိုပြုသင့်ပါသည်။ ထိုနိုင်ငံသားဥပဒေသည် နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် ကွဲပြားမှု၊ ခွဲခြားမှုမရှိစေဘဲ တူညီမျှတသောဥပဒေတစ်ခုဖြစ်စေရန် ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်ပါသည်။” ဟု အပြည့်အဝ ဖော်ပြထားပါသည်။

⁹ Global New Light of Myanmar (GNLM) တွင်ပါဝင်သော “Pyidaungsu Hluttaw approves motion to form Joint Committee to implement steps to amend Constitution,” 7 February 2019, pp. 2.

¹⁰ ၁၉၈၃ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ) - အမိန့်ကြော်ငြာစာ အမှတ် ၁၃/၈၃။ ၁၉၈၃ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (ဧည့်နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ) - အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် - ၁၄/၈၃။ ၁၉၈၃ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ) - အမိန့်ကြော်ငြာစာ အမှတ် ၁၅/၈၃။

¹¹ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရအား ဥပဒေအားလုံး ပြဌာန်းပိုင်ခွင့်အပ်နှင်းသော ၁၉၇၄ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၄၆ အရ။ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၇၆ သည် ၁၉၄၈ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှု(ရွေးကောက်ပွဲ)အက်ဥပဒေနှင့် ၁၉၄၈ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအက်ဥပဒေတို့ကို အစားထိုးပယ်ဖျက်ခဲ့သည်။

¹² Working People's Daily, vol. XIX, no. 275, 9 October 1982 တွင် ပါဝင်ခဲ့သော သတ္တမအကြိမ်မြောက် ဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေးတွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီဥက္ကဋ္ဌ ဦးနေဝင်း၏ မိန့်ခွန်း။ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ကောက်နုတ်ချက်နှင့် သုံးသပ်ချက်အတွက် UNHCR (အထက်ပါ ကျမ်းကိုး) 2018 ကို ကြည့်ပါ။

¹³ ၁၉၇၄ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီဥပဒေအမှတ် ၄/၉၇။

¹⁴ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် သမ္မတရွေးချယ်တင်မြှောက်ရေးအဖွဲ့၏ ရွေးချယ်တင်မြှောက်မှုဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် ရာထူးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၆၀။

¹⁵ ဥပမာ အေးနိုင် “Suu Kyi calls on citizenship law to be revised,” Democratic Voice of Burma, 17 April 2013 ကို ကြည့်ပါ။

¹⁶ ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် “တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ”တွင် ပါဝင်သူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်များအား စိစစ်ရေးကတ်များ ထုတ်ပေးရန် အစီအစဉ်တစ်ခုကို စတင်ခဲ့ပြီး အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များသည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသောဒေသများတွင် ရှုပ်ထွေးသောအခြေအနေများနှင့် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်နေသော အစိုးရအစီအစဉ်များကြောင့် ယခင်က တရားဝင် စာရွက်စာတမ်းများမရှိခဲ့ကြပါ။ အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် ဤလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကောင်းစွာသိရှိနားလည်သူများက ICJ အား ပြောကြားချက်အရ ထိုအစီအစဉ်သည် အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ဖြစ်သော ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးတို့အကြား အပစ်အခတ်ရပ်ဆိုင်းရေးအစီအစဉ်များ၏ အကျိုးဆက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည် (၂၀၁၉ခုနှစ်၊ မေလနှင့် ဇွန်လတွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ICJ ဆွေးနွေးမှုများ)။ စောရန်နိုင် “Karen IDPs Granted ID Cards,” 29 May 2012, The Irrawaddy ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

¹⁷ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ “National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21,” UN Doc. A/HRC/WG.6/23/MMR/1 (5 August 2015), paras. 133-137 ကို ကြည့်ပါ။

¹⁸ Jose Maria Arraiza နှင့် Olivier Wonk တို့က ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အလိုငှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၈၃ခုနှစ်မှစတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သူများ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအဆင့်အတန်းကို ဆုံးဖြတ်ရန် “နိုင်ငံသားဟုတ်မဟုတ်စစ်ဆေးခြင်း” လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ကာ ၎င်းတို့အား အရောင်ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော စိစစ်ရေးကတ်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ပန်းရောင်သည် အပြည့်အဝနိုင်ငံသားဖြစ်ပြီး အစိမ်းရောင်သည် ပြန်နိုင်ငံသားဖြစ်ကာ အပြာရောင်သည် ဧည့်နိုင်ငံသားကို ဆိုလိုသည်” (အထက်ပါကျမ်းကိုး)။ ဤစနစ်အကြောင်း ပို၍ အသေးစိတ်သော ဖော်ပြချက်များကို အခြားနေရာတွင် ဆွေးနွေးထားပါသည်။ USDP အစိုးရလက်အောက်တွင် အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါက ဥပမာအားဖြင့် အကြီးတမ်းတရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ ဦးအုန်းမောင် “National verification process – Part 3,” Friday Times Journal, 2017၊ Gabrielle Paluch, “Myanmar Begins Controversial Citizenship Verification Process,” 7 July 2014, Voice of America ၊ Lawi Weng, “Winners and Losers of the White Card’s Demise,” 9 March 2015, The Irrawaddy ၊ ဉာဏ်လင်းအောင် “Verification program begins but most migrants frozen out,” 23 July 2015, The Myanmar Times။

¹⁹ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် “လက်ရှိတွင် စိစစ်ရေးစာရွက်စာတမ်းများမရှိသောသူများအနေဖြင့် တရားမဝင်အခြေအနေတစ်ခုတွင် ဆက်လက်ရှိမနေစေရန် နိုင်ငံသားဖြစ်မှု မှန်မမှန်စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ရန်” အကြံပြုချက်အား ထောက်ခံကြောင်း ထုတ်ဖော်ခဲ့သည်။ Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Myanmar, UN Doc. A/HRC/31/13 (23 December 2015), para. 143.119. Addendum, Views on conclusions and/or recommendations, voluntary commitments and replies presented by the State under review, UN Doc. A/HRC/31/13/Add.1 (10 March 2016) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

²⁰ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး “ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံသားဟောင်းများကို မြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ရေးအတွက် စိစစ်ရေးအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း” အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၈၀/၂၀၁၆၊ ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၂၄ရက်နေ့။ GNLM, “Implementation Central Committee for Permanent Residency holds coord meeting,” 26 March 2019, pp. 4 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

²¹ နိုင်ငံတစ်ပွဲလုံးလုံးရှိ ဥပဒေလေ့လာသူများက အဆိုပါအမြင်များ ရှိနေခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် ရန်ကုန်မြို့၌ ကျင်းပသောပွဲတစ်ပွဲတွင် ICJ နှင့် အသေးစိတ် လေ့လာသုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည် (notes on file)။ ICJ, “Myanmar: ICJ convenes workshop on reforming 1982

Citizenship law,” 3 September 2018, <https://www.icj.org/myanmar-icj-convenes-workshop-on-reforming-1982-citizenship-law/> ကို ကြည့်ပါ။ ဦးချစ်လွင်(တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ) “၁၉၈၂ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသုံးသပ်တင်ပြခြင်း” ပထမအကြိမ်၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ။ ဦးမကြိုင် (ဘီအေ၊ ဘီအယ်လ်) “မြန်မာနိုင်ငံသားဥပဒေကိုလေ့လာတင်ပြခြင်း” ပထမအကြိမ်ပုံနှိပ်ခြင်း၊ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၊ ဦးအုန်းမောင် (တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ၊ ရန်ကင်း) “နိုင်ငံသားကဏ္ဍလျှောက်ထားရာတွင်” ၁၆ ဒီဇင်ဘာလ၊ ၂၀၁၇၊ Friday Times ဂျာနယ် တို့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

²² အကြံပေးကော်မရှင် (အထက်ပါကျမ်းကိုး)။

²³ ကော်မရှင်၏ အပြီးသတ်အစီရင်ခံစာကို ရရှိသောအခါ တရားဝင်ထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုတွင် “အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ရေရှည်ဖြေရှင်းနည်းလမ်းများ အတွက် [အဆိုပါ]အကြံပြုချက်များကို အလွန်တရာ ကြိုဆိုပါသည်။ အကြံပြုချက်များကို မြေပြင်အခြေအနေများနှင့်အညီ အပြည့်အဝနှင့် ဖြစ်နိုင်သမျှ အမြန်ဆုံး အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်ကို ကျွန်ုပ်တို့က အပြည့်အဝ ရှေးရှု၍ ဤအစီရင်ခံစာကို ပေးအပ်ပါမည်။ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း အတွက် ပြည့်စုံသောလမ်းပြမြေပုံတစ်ခုကို လာမည့်ရက်သတ္တပတ်များအတွင်းထုတ်ပြန်ရန် ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါသည်။” ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံရုံး “ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ အကြံပေးကော်မရှင်၏ အပြီးသတ်အစီရင်ခံစာအပေါ် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံရုံး၏ ထုတ်ပြန်ချက်” ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၄ရက်နေ့။ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး “ရခိုင်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာအကြံပြုချက်များ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေး အတွက် ကော်မတီတည်ထောင်ခြင်း” အမိန့်အမှတ် ၈၃/၂၀၁၇၊ ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၊ ၉ရက်နေ့၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ။

²⁴ ၂၀၁၉ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ဂျနီဗာမြို့ရှိ ကုလသမဂ္ဂသို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကိုယ်စားလှယ်က “နိုင်ငံသားထုတ်ပေးမှု” (“Issuance of citizenship”) အပေါ် မရောသော ကတိကဝတ် အား အစိုးရ၏ ဦးစားပေးနယ်ပယ်တစ်ခုအဖြစ် ထပ်မံပြောကြားခဲ့သည်။ GNLM, “Myanmar Permanent Representative responds one-sided report of High Commissioner for Human Rights, urges her to provide technical assistance to Myanmar at Human Right Council in Geneva,” 27 March 2019။ အကြီးတမ်းအရာရှိများက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့်ပတ်သက်၍ သံသယဖြစ်မှုများကို လျှို့ဝှက်စွာ ထုတ် ဖော်ခဲ့ကြကြောင်း သိရှိရသည် - Poppy Elena McPherson and Simon Lewis, “Myanmar rejects citizenship reform at private Rohingya talks,” Reuters, 27 June 2018။ အရာရှိများနှင့် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးပေါင်းစုံတွင် ပုဂ္ဂိုလ်များစွာနှင့် ICJ ၏ ဆွေးနွေးမှုများ အရလည်း အစိုးရ၏ ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းသည် ကိစ္စရပ်နှင့် ကိုက်ညီမှုနှင့် လိုက်ဖက်ညီမှုမရှိကြောင်း တွေ့ရှိရ သည်။

²⁵ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများက ၂၀၁၈ခုနှစ်တွင် ပြုစုခဲ့သော စာမျက်နှာပေါင်း ၁၇၁မျက်နှာရှိသည့် ထုတ်ဝေခြင်းမရှိသော လျှို့ဝှက်အစီရင်ခံစာတွင် “RAC ၏ အရေးအပါဆုံး အကြံပြုချက်များစွာနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော တိုးတက်မှုကိုမျှ မတွေ့ရှိခဲ့ရပါ။ Timothy McLaughlin and Shibani Mahtani, “Myanmar’s Buddhists block Rohingya Muslims from blood supplies, report says,” 24 December 2018, The Washington Post ။

²⁶ လုံခြုံရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၏ ထုတ်ပြန်ချက် UN Doc. S/PRST/2017/22 (17 November 2017)။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေအပေါ် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် A/C.3/72/L.48, para 1(o), (31 October 2017)။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေအပေါ် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ဆုံးဖြတ်ချက် UN Doc. A/HRC/40/L.19, paras 16 and 17 (19 March 2019)။ ၂၀၁၉ခုနှစ်၊မတ်လ ဆုံးဖြတ်ချက် အပိုဒ် ၁၆တွင် ကောင်စီက မြန်မာနိုင်ငံအား “အခြားနည်းလမ်းများအပြင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေအား ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာသော၊ ဆန္ဒသဘောပါဝင်သောနှင့် လက်လှမ်းမီသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် အပြည့်အဝနိုင်ငံသား ပြန်လည်ရရှိစေခြင်းနှင့် ပြည်သူရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများအားလုံးကို အာမခံပေးခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်စိစစ်ခြင်း(Self-Identification)အား အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိသော ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများအားလုံးအား ပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံခြားဖြစ်ခြင်းနှင့် လူနည်းစုမျိုးနွယ်စုများနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများတွင် ပါဝင်သူများ အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် စနစ်တကျနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုစနစ်အရ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု (Systematic and Institutionalized Discrimination) ကို ပပျောက်စေရန် အားထုတ်မှုများကို မြန်ဆန်စွာဆောင်ရွက်ရန်” တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။

²⁷ Tomás Ojea Quintana သည် အာဂျင်တီးနားလူမျိုးရှေ့နေတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ၂၀၀၈ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၄ခုနှစ်ကြားတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေအပေါ် အထူးကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

²⁸ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာ၊ Tomás Ojea Quintana, UN Doc. A/HRC/25/64, para 44 (2 April 2014)။

²⁹ ရိုဟင်ဂျာများ၏ အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ ICJ ၏ အကျယ်တဝင့်အစီရင်ခံစာတင်ပြမှုတွင် “Refugees from Myanmar: a study by the ICJ, Switzerland,” October 1992, <https://www.icj.org/wpcontent/uploads/1992/10/Myanmar-refugees-thematic-report-1992-eng.pdf>; “Andaman Sea humanitarian crisis demands regional response centered on human rights,” 27 May 2015, <https://www.icj.org/andaman-sea-humanitarian-crisis-demands-regional-responsecentered-on-human-rights/>; “14 general recommendations to the new Government and Parliament,” June 2016, pp. 26-27, <https://www.icj.org/myanmar-new-government-mustprioritize-rule-of-law-and-respect-for-human-rights/>; ICJ, “အမေ၊ အခြေများဆိုင်ရာရင်းလင်းချက်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေ,” ၂၀၁၇ ခုနှစ် <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2017/11/Myanmar-QA-Rakhine-Advocacy-Briefing-Paper-2017-BUR.pdf>; ICJ, “‘အကြမ်းဖက်သမား’ အမည်စာရင်းအားထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံ သဘောတရားများကို အံတု နေပြီး အသက်အန္တရာယ်ကျရောက်စေသည်။” ၂၅ရက် ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၈ခုနှစ်၊ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2018/01/Myanmar-Terrorist-Lists-News-web-story-2018-BUR.pdf>; “ICJ submits Amicus Curiae Brief to International Criminal Court,” 19 June 2018, <https://www.icj.org/icj-submits-amicus-curiae-brief-to-internationalcriminal-court/>; www.icj.org/country/asia-pacific/southeast-asia/myanmar တို့ပါဝင်သည်။

³⁰ မြန်မာနိုင်ငံ သန်းခေါင်စာရင်း (အထက်ပါကျမ်းကိုး) စာမျက်နှာ ၂၀၇-၂၀၈။

³¹ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာနက အီလက်ထရောနစ်စနစ်ဖြင့် လူထုမှတ်ပုံတင်ရုံးနှင့် “smart ID cards” အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၃၉၀ တောင်းခံခဲ့ကြောင်း သတင်းများအရ သိရှိရပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် အဆိုပါစီမံကိန်းအတွက် အလားအလာရှိသော ငွေကြေးထောက်ပံ့သူများ/ချေးငှားသူများနှင့် ဆွေးနွေးခဲ့သည်ဟုလည်း ICJ က နားလည်ထားပါသည်။ GNLM, “If there any issue arises regarding to repatriation, we will resolve it through diplomatic channel: Permanent Secretary U Myint Thu,” 12 November 2018, pp. 4 ၊ ကျော်မျိုး “Parliament Pushes for Identity Cards to be Issued to IDPs,” 10 May 2019, The Irrawaddy တို့ကို ကြည့်ပါ။

³² Bridget Welsh and Kai-Ping Huang, “Myanmar’s Political Aspirations & Perceptions 2015 Asian Barometer Survey Report,” Center for East Asia Democratic Studies, National Taiwan University, Strategic Information and Research Development Centre, 2016, pp. 48-53 ။ Yangon School of Political Science (YSPS) က ဤစစ်တမ်းကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။

³³ အများပြည်သူဆိုင်ရာထောက်ခံလှုပ်ရှားမှုများစွာကို ဆင်ဆင်ခြင်ခြင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း။ မကြာသေးမီက သာကေများအတွက် စန်းမင်းအောင် "President Urged to Rid School Curriculum of 'Discriminatory' Language," 27 December 2018, The Irrawaddy။ BHRN, "Statement on discrimination and coercion faced by minority groups in citizenship registration process," 19 March 2019. တို့ကို ကြည့်ပါ။

³⁴ဥပမာ 1984 Naturalisation provisions of Costa Rica case, Inter-American Court of Human Rights ၊ 2005 Yean and Bosico v. Dominican Republic case, Inter-American Court of Human Rights တို့ကို ကြည့်ပါ။

³⁵ ၁၉၅၄ခုနှစ် နိုင်ငံပွဲသူများ၏အခြေအနေဆိုင်ရာစာချုပ်နှင့် ၁၉၆၁ခုနှစ် နိုင်ငံပွဲသူလျှော့ချရေးစာချုပ်တို့တွင် နိုင်ငံပွဲမှုကိုရှောင်ရှားရန် ပြည်တွင်းတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များအတွက် အကာအကွယ်ပေးမှုများအပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို ထပ်မံပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

³⁶ ဤတွင် CRC အပိုဒ် ၃ (၁) ပါဝင်သည်။ အများပြည်သူဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက လူမှုဖူလုံရေးအဖွဲ့အစည်းများကဖြစ်စေ၊ တရားရုံးများကဖြစ်စေ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များကဖြစ်စေ၊ ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့အစည်းများကဖြစ်စေ ဆောင်ရွက်သော ကလေးသူငယ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ဆောင်မှုအားလုံးတွင် ကလေးသူငယ်၏ အကောင်းဆုံးအကျိုးစီးပွားကို အဓိက ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ အပိုဒ် ၈တွင် "(၁) စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် ဥပဒေအရအသိအမှတ်ပြုထားသည့် ကလေးသူငယ်၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ အမည်နှင့် မိသားစု ဆက်နွယ်မှုများအပါအဝင် ၎င်း၏ အထောက်အထားများကို ထိန်းသိမ်းရန် အခွင့်အရေးကို ဥပဒေနှင့်မညီသည့် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းများ မပြုဘဲ လေးစားလိုက်နာရမည်။ နှင့် (၂) ကလေးသူငယ်တစ်ဦးသည် ၎င်း၏ အထောက်အထားအချို့ သို့မဟုတ် အချက်များအားလုံးကို တရားမဝင် ချိုးဖောက်ခံရမှုတွင် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် ထိုကလေး၏ အထောက်အထားကို အလျင်အမြန် ပြန်လည်ရယူပေးရန်ဟူသော အမြင်ဖြင့် သင့်လျော်သော အကူအညီနှင့် ကာကွယ်ပေးမှုများ ပံ့ပိုးပေးရမည်။" ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

³⁷ CRC အပိုဒ် ၁။

³⁸ ဥပမာ - CRC ကော်မတီ အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် ၁၄၊ ၂(ဂ) - "အဆင့်အားလုံးတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များက ချမှတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ အကျိုးဝင်မှုနယ်ပယ်သည် အလွန်ကျယ်နေပြီး အခြားသောအရာများအပြင် ပညာရေး၊ ပြုစုရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ နေထိုင်မှုအခြေအနေ၊ အကာအကွယ်၊ ခိုလှုံမှု၊ လူဝင်မှု၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုများနှင့်ပတ်သက်သောဆုံးဖြတ်ချက်များပါ ပါဝင်နေပါသည်။ အဆိုပါနယ်ပယ် များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များက ချမှတ်သောဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုချင်းစီကို ကလေးသူငယ်၏ အကောင်းဆုံးအကျိုးစီးပွားဖြင့် ဆန်းစစ်၍ ကိုက်ညီစေရမည်ဖြစ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်မှုအစီအမံများအားလုံးအတွက်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းပင်ဖြစ်သည်။"

³⁹ ဥပမာ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံက နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတစ်ဖက်သတ်ကင်းမဲ့ခြင်းအား တားဆီး ခြင်းအပေါ် ၎င်း၏ ၁၉၉၆ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၉ရက်နေ့ဆုံးဖြတ်ချက် A/RES/50/152တွင် "ပြည်တွင်းဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးရာတွင် နိုင်ငံများအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံမူများနှင့်ကိုက်ညီစွာဖြင့် အထူးသဖြင့် အာဏာရှင်ဆန်စွာ နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်းခံစားခွင့်ကိုမပေးဘဲ တားဆီးခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံခြားလူမျိုးများကို ရှေးရှုရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။"

⁴⁰ CRC အထွေထွေမှတ်ချက်အမှတ် ၆ မူလနိုင်ငံပြင်ပရှိ အဖော်မပါ ကွဲကွာနေသောကလေးသူငယ်များအပေါ် ဆက်ဆံမှု "စာချုပ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော အခွင့်အရေးများခံစားမှုသည် စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားများဖြစ်သော ကလေးသူငယ်များအတွက်သာ ကန့်သတ်မထားသောကြောင့် စာချုပ်တွင် အခြားနည်းအတိုင်းအလင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါက ခိုလှုံမှုရှာဖွေသော၊ ဒုက္ခသည်နှင့် ရွှေ့ပြောင်း ကလေးသူငယ်များအပါအဝင် ကလေးသူငယ်အားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု၊ လူဝင်မှုအဆင့်အတန်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားခြင်းမည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ခံစားခွင့်ရှိရမည်ဖြစ်သည်။...[ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုခြင်းစည်းမျဉ်း]သည် "အဖော်မပါဖြစ်နေသော သို့မဟုတ် ကွဲကွာနေသော သို့မဟုတ် ဒုက္ခသည်တစ်ဦး၊ ခိုလှုံမှုရှာဖွေနေသောသူတစ်ဦး သို့မဟုတ် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူတစ်ဦးဖြစ်နေသော ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏ အဆင့်အတန်းအပေါ် အခြေခံ၍ မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုမဆို တားဆီးပါသည်။"

⁴¹ အမျိုးသမီးများ၏ ဒုက္ခသည်ဖြစ်မှု၊ ခိုလှုံမှု၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့် နိုင်ငံခြားဖြစ်မှု၏ ကျား၊ မဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များအပေါ် CEDAW ကော်မတီ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၂၊ CEDAW/C/GC/32 (14 November 2014)။

⁴² စာချုပ်အရ နိုင်ငံခြားသားများ၏ ရပ်တည်မှုအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ အထွေထွေမှတ်ချက် ၁၅တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော်လည်း "ယေဘုယျစည်းမျဉ်းမှာ စာချုပ်၏ အခွင့်အရေးတစ်ခုချင်းစီကို နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံခြားသားများကြား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိဘဲ အာမခံရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြားသားများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုရန်သတ်မှတ်ချက်၏အကျိုးကို ရရှိပါသည်။"ဟူသော ဖော်ပြချက်ဖြင့် စတင် ပါသည်။ "Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return*," 1720405 CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23 (16 November 2017) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

⁴³ သဘောရှိသလို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ICJ ၏ ဆွေးနွေးမှုများနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ အထူးသဖြင့် ရှေ့နေများနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများနှင့် ဆွေးနွေးမှုများတွင် အမြဲကြားသိနေရသော အကြောင်းအရာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်ကို ပြည်တွင်းမီဒီယာတွင်လည်း ပုံမှန်သတင်းဖော်ပြနေပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် အများပြည်သူက ဆွေးနွေးငြင်းခုံပြောဆိုလေ့ရှိသော Facebook ပေါ်တွင်လည်း ပြောဆိုလေ့ရှိသော အကြောင်းအရာလည်း ဖြစ်ပါသည်။ မကြာသေးမီက သာကေတစ်ခုအဖြစ် နန္ဒ "State Counsellor vows no discrimination in issuing IDs," 18 March 2019, The Myanmar Times; Coconuts Yangon, "Muslim leaders forced to deny discrimination by Bago authorities: rights group," 19 March 2019. ရိုဟင်ဂျာနှင့်ပတ်သက်၍ သဘောရှိသလို အကောင်အထည်ဖော်မှုအား လေ့လာသုံးသပ်မှုအတွက် ညီညီကျော် "Unpacking the Presumed Statelessness of Rohingyas," Journal of Immigrant & Refugee Studies, 2017, 15:3, pp. 269-286 ကို ကြည့်ပါ။

⁴⁴ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄ နှင့် ၃၄၈။ "ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ထူးခြားသောရပ်တည်မှု" ကို အသိအမှတ်ပြုသော ပုဒ်မ ၃၆၁ နှင့် "ခရစ်ယာန်ဘာသာသာသနာ၊ အစ္စလာမ်ဘာသာသာသနာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာသာသနာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်သောဘာသာတို့ကို နိုင်ငံတော်တွင် ရှိနေကြသော ကိုးကွယ်ရာဘာသာများဟူ၍" အသိအမှတ်ပြုသော ပုဒ်မ ၃၆၂ ကိုလည်း မှတ်သားပါ။

⁴⁵ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၆၆(က) နှင့် ၃၆၇ နှင့် ၃၇၀ အသီးသီး။

⁴⁶ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၈။

⁴⁷ ၂၀၁၀ခုနှစ် အမျိုးသားလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ ပုဒ်မ ၈(ခ) နှင့် ၁၀(င) တို့တွင်လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၀ခုနှစ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေတွင်လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၀ခုနှစ် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေတွင်လည်းကောင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေများတွင် ဤကန့်သတ်ချက်ကို ထပ်မံအတည်ပြုထားပါသည်။

⁴⁸ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၀တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတရာထူးသည် သမ္မတရွေးချယ်တင်မြှောက်ရေးအဖွဲ့၏ တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော ရွေးချယ်တင်မြှောက်မှုဖြစ်သော်လည်း ရွေးချယ်တင်မြှောက်ရသည့်ရာထူးတစ်ခုဖြစ်သည်။

⁴⁹ နိုင်ငံသားများ၏အခွင့်အရေးများအပေါ် နောက်ထပ်ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၉၂(င)တွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေအရ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်မှတားမြစ်ခြင်းခံရသူများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော် လက်ရှိရွေးကောက်ပွဲဥပဒေများတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအမျိုးအစားအားလုံးအတွက် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ကို အတည်ပြုထားပါသည်။ (၂၀၁၀ခုနှစ် အမျိုးသားလွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ၊ ၂၀၁၀ခုနှစ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေနှင့် ၂၀၁၀ခုနှစ် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲဥပဒေ ပုဒ်မ ၆(က)ကို ကြည့်ပါ။) ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်များကို ကန့်သတ်ခြင်းအတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များမရှိခြင်းကြောင့် နိုင်ငံသားအမျိုးအစားများကို မဲပေးခွင့်ရုပ်သိမ်းရန် အတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့်သဘော ဖြစ်နေပါသည်။

⁵⁰ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၅) "အောက်ဖော်ပြပါ အရည်အချင်းတစ်ရပ်ရပ်နှင့် ပြည့်စုံသူများသည် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံသားများဖြစ်ကြသည် - (က) ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ တိုင်းရင်းသား မိသားစုဝင်များ၊ မွေးဖွားသူ၊ (ခ) ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းသည့်နေ့တွင် ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်ပြီးသူ၊ ၃၄၆) နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း၊ နိုင်ငံသားပြုခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ်မှရပ်စဲခြင်းတို့သည် ဥပဒေဖြင့်ပြဋ္ဌာန်းသည့်အတိုင်း ဖြစ်စေရမည်နှင့် ၃၄၇) နိုင်ငံတော်သည် မည်သူ့ကိုမဆို ဥပဒေအရာတွင် တန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးရရှိစေရမည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေ၏ အကာအကွယ်ကိုလည်း တန်းတူညီမျှစွာ ရယူပိုင်ခွင့်ရရှိရမည်။" ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံတွင် "တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ" ဟူသော အယူအဆကို ပုဒ်မ ၃၄၈ တွင် ဥပဒေဖြင့်စနစ်တကျသတ်မှတ်ထားသော်လည်း အဆိုပါလူမျိုးများကို စာရင်းဖော်ပြခြင်းမရှိသည့်အပြင် အဆိုပါလူမျိုးများတွင်မပါဝင်သူများကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်လာခြင်းမှ မပိတ်ပင်ထားပါ။ "တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ" တွင် ပါဝင်သူများအပေါ် ပေးအပ်ထားသည့် အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အထူးအခွင့်အရေးများတွင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များတွင် ပါဝင်မှုအဆင့်တစ်ခု၌ ကိုယ်စားပြုခြင်းပါဝင်သည်။

⁵¹ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအခွင့်အရေးကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မကကွယ်ထားသော်လည်း ပုဒ်မ ၃၄၅ သည် အခြားသောဥပဒေများတွင် ခွင့်ပြုပါက အခြားသူများအား နိုင်ငံသားဖြစ်လာခြင်းမှ ပိတ်ပင်ထားခြင်းမရှိပါ။

⁵² ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေတွင် မပါဝင်သော်လည်း ၁၉၈၃ခုနှစ်နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသုံးခုထဲမှ တစ်ခုချင်းစီတွင် "နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ်" နှင့် "စိစစ်ရေးအဖွဲ့" နှင့်ပတ်သက်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များပါဝင်ပါသည်။

⁵³ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၆၊ ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုစာရင်း၏ ဇယား ၁ (အပိုဒ် ၁၀(ည))နှင့် ယှဉ်တွဲဖတ်ရှု။

⁵⁴ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၁(က) "နိုင်ငံတော်အချုပ်အခြာအာဏာ၏ ခက်မသုံးဖြာဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ကို တတိယနိုင်ငံသူ ပိုင်ခြား သုံးစွဲခြင်းနှင့် အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်းတို့ ပြုသည်။"

⁵⁵ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၉ နှင့် ၃၈၁။

⁵⁶ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၉(ဂ)။

⁵⁷ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၈၊ ၂၉၆ နှင့် ၃၇၈။ Melissa Crouch, "Access to Justice and Administrative Law in Myanmar," USAID Promoting the Rule of Law Project, 2014, pp. 2-14 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

⁵⁸ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၇(ခ)။

⁵⁹ ၂၀၀၈ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၆တွင် အခြားသောအရာများအပြင် "ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို" ရန် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးတစ်ရုံးကို ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အခန်း (၆) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

⁶⁰ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၀၈၊ ၂၀၉ နှင့် ၄၅၆။

⁶¹ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၇-၆၉။

⁶² ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၃၂(ခ) (၂) အရ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် ရာထူးမြင့်စစ်တပ်အရာရှိများအား လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်သော အရေးပါသည့် ပန်ကြီးဌာနသုံးခုတွင် ခန့်အပ်ပါသည်။ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသောဗဟိုအဖွဲ့တွင် အတွင်းအရေးမှူးက ထိုအဖွဲ့တွင် ပါဝင်နိုင်သလို ဒုတိယအတွင်းရေးမှူးလည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ၊ မြန်မာနိုင်ငံသား ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ၊ (နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ ဥပဒေ အမှတ် ၄/၉၇)၊ ပုဒ်မ ၃ ကို ကြည့်ပါ။

⁶³ ကျေးရွာအုပ်စုတစ်ခုတွင် ရွာတစ်ရွာမှ ဆယ်ရွာလောက်အထိ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ဤအဆင့်ရှိအာဏာပိုင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေ အားဖြင့် ၁၉၈၃ခုနှစ် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် ၁၃/၈၃ ပုဒ်မ ၁၂ကို ကြည့်ပါ။

⁶⁴ အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဖော်ပြရန် အသုံးပြုသော အသုံးအနှုန်းများသည် ဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် အစိုးရ၏ စီမံဆောင်ရွက်မှုများကို ထင်ဟပ်စေရန် နှစ်အလိုက် ပြောင်းလဲလာခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေအသုံးအနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်သော မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေတွင် ယခင်ကတည်ရှိခဲ့သော နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အမည်များကို ယနေ့ခေတ်ကာလအလိုက် မည်သို့အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရမည်နှင့်ပတ်သက်၍ လမ်းညွှန်ချက်ပေးပါသည်။ ၁၉၈၈ခုနှစ် စကားရပ်များ အစားထိုးသည့်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂(ခ)အရ "နိုင်ငံတော် ကောင်စီ" ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို "နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးအဖွဲ့" ဖြင့် အစား ထိုးခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဤအသုံးအနှုန်းအား ၁၉၉၇ခုနှစ် စကားရပ်များအစားထိုးသည့်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂(က) အရ "နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ" ဖြင့် အစားထိုးခဲ့ပါသည်။ ဤအသုံးအနှုန်းကို ၂၀၁၁ခုနှစ် စကားရပ်များ အစားထိုးခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ ပုဒ်မ ၂(ဂ)အရ "နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ" အဖြစ် ထပ်မံပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။

⁶⁵ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေအရ ဤလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို "နိုင်ငံတော်ကောင်စီ"ထံ အပ်နှင်းထားပြီး ယခုအချိန်တွင် "နိုင်ငံတော်သမ္မတ သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ" ထံ အပ်နှင်းထားပါသည်။ "ပြည်ထောင်စုအစိုးရ" တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတ၊ ဒုသမ္မတနှစ်ဦး၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ၂၃ဦးနှင့် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ် (စုစုပေါင်း ၂၇ဦး) ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး "ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခြင်း" အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် ၁/၂၀၁၈ (၂၀၁၈ခုနှစ်၊ မတ်လ၊ ၃၀ရက်နေ့)။

⁶⁶ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် "တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ" အား အကြိမ်ကြိမ် ရည်ညွှန်းထားပြီး ဤအသုံးအနှုန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သုံး အသုံးအနှုန်းအဖြစ်လည်း မကြာခဏအသုံးပြုကြသည်။ အပေါ်ရှိစာတိုက် ကြည့်ပါ။

⁶⁷ ၁၉၈၂ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃ တွင် "နိုင်ငံတော်တွင် ပါဝင်သော နယ်မြေတစ်ခုခု၌ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၅ခုနှစ်၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၂၃ခုနှစ် မတိုင်မီကာလမှစ၍ ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် အမြဲနေထိုင်ခဲ့သော ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း စသည့် တိုင်းရင်းသားများနှင့် မျိုးနွယ်စုများသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများဖြစ်သည်" ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ၁၉၈၃ခုနှစ် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပုဒ်မ ၄ တွင် "၁၈၂၄ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်မြန်မာပထမစစ်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ထိုကာလ၏ နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံခြားသားအများအပြား နိုင်ငံတော်အတွင်းသို့ ပင်ရောက်နေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၅ခုနှစ်၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၂၃ခုနှစ် မတိုင်မီကာလကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။" ဟု ဖော်ပြ ထားသည်။

⁶⁸ ၁၉၈၂ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၆ "ဤဥပဒေအာဏာတည်သည့်နေ့တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ပြီးသူသည် နိုင်ငံသားဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပုဒ်မ ၁၈ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့် ငြိစွန်းလျှင် ယင်းပုဒ်မအရ အရေးယူခြင်း ခံရမည်။"

⁶⁹ ဤသတ်မှတ်ချက်သည် ရှုပ်ထွေးပါသည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၇ တွင် ဤသတ်မှတ်ချက်ကို ထည့်သွင်းခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံသားဖြစ်မှုအတွက် အရည်အချင်းပြည့်မီမှုကို ဆုံးဖြတ်ရန် အာဏာပိုင်များအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပြီး ဤလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ၁၉၈၃ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ တစ်ခုချင်းစီ၏ ပုဒ်မ ၉ တွင် ထပ်မံဖော်ပြ၍ အသေးစိတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

⁷⁰ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၅ "တိုင်းရင်းသားတိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားမိဘနှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသူတိုင်းသည်လည်းကောင်း မွေးရာပါ နိုင်ငံသားဖြစ်သည်။"

⁷¹ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ အခန်း (၃) တွင် "ဧည့်နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း" သည် "၁၉၄၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှုအက်ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်ရန် လျှောက်ထားသူများ" အတွက်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အခန်း (၄) တွင် "နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူဖြစ်ခြင်း" သည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် မတိုင်မီ ဗမာ/မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ ရောက်ရှိနေထိုင်ပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဥပဒေအရ နိုင်ငံသားဖြစ်ရန် လျှောက်ထားခြင်း မပြုရသေးသောသူများအတွက် ဖြစ်သည်။

⁷² UNHCR, "Citizenship and statelessness in Burma," (အထက်ကျမ်းကိုး), pp. 18.

⁷³ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၀(ဂ) နှင့် ၅၀(ဂ)။

⁷⁴ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၄၊ ၂၆၊ ၂၇(က)၊ ၂၈၊ ၄၆၊ ၄၈၊ ၄၉(က)၊ ၅၀။

⁷⁵ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅(ဃ) နှင့် ၅၈(ဃ)။

⁷⁶ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၅(စ) နှင့် ၅၈(စ)။

⁷⁷ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၄၊ ၁၅(က)၊ ၁၆ နှင့် ၁၇။

⁷⁸ ကလေးသူငယ်တစ်ဦးသည် နိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူတို့မှ မွေးဖွားလာပြီး မိဘက နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ဆုံးရှုံးလျှင် ကလေးလည်း နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဆုံးရှုံးသည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၉(ခ)၊ ၅၁(ခ) တို့ကို ကြည့်ပါ။ ထို့ပြင် ICJ မှ ဥပဒေအကြံပေးမှုအနေဖြင့် ကလေးသူငယ်တစ်ဦး၏ နိုင်ငံခြားသားဖခင်သည် ကလေးနှင့် ကလေး၏ မိခင် (မြန်မာနိုင်ငံသား)တို့ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထားခဲ့ပြီး ၎င်း၏နေရပ်နိုင်ငံသို့ ပြန်သွားသော်လည်း နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် အခြေအနေအရ ခွင့်ပြုထားသည်တိုင် ကလေးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ ဖခင် နေထိုင်သောတိုင်းပြည်တွင် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရှိသည်ဟူသောအချက်ကို အခြေခံ၍ ထိုကလေးအား နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် မပေးသော အခြေအနေများကို သိရှိထားပါသည်။

⁷⁹ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၇၃။ မွေးစားကလေးတစ်ဦး၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ၎င်းအား မွေးဖွားသောမိဘများ၏ အဆင့်အတန်းအပေါ် မူတည်၍ ဆန်းစစ်သဖြင့် မွေးစားကလေးတစ်ဦးသည် ၎င်း၏ မွေးစားမိဘများက နိုင်ငံသားများဖြစ်သည်တိုင် မည်သည့်နိုင်ငံသားဖြစ်မှုပုံစံကိုမဆို ရရှိခြင်းမှတားမြစ်ခံရနိုင်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာကို ထုတ်ပေးသည့်အချိန်တွင် မွေးစားကလေးတစ်ဦး၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဆွေးနွေးနေပြီး ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတတို့က စဉ်းစားသုံးသပ်နေသော ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများ ဆိုင်ရာဥပဒေမူကြမ်းပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေပါသည်။

⁸⁰ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၂ "နိုင်ငံသားအဖြစ်မှ ရပ်စဲခံရသူ သို့မဟုတ် ရပ်သိမ်းခံရသူသည် နိုင်ငံသားအဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧည့်နိုင်ငံသားအဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူအဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း ပြန်လည်လျှောက်ထားခွင့်မရှိစေရ။"

⁸¹ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၅(ခ)။

⁸² ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀(ခ)။

⁸³ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၁။ ၁၉၈၂ ခုနှစ် ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ ၁၉၈၃ ခုနှစ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ထပ်ဆောင်း ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များ ဖော်ပြထားပြီး ဥပမာ ၁၉၈၂ ခုနှစ် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၈ နှင့် ၁၉ တို့ဖြစ်သည်။

⁸⁴ ဤအချက်ကို ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၅ တွင် "တိုင်းရင်းသားတိုင်းသည်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းသားမိဘနှစ်ပါးမှ မွေးဖွားသူတိုင်း သည်လည်းကောင်း မွေးရာပါနိုင်ငံသားဖြစ်သည်" ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။

⁸⁵ အပြည့်အဝနိုင်ငံသားတစ်ဦးအား ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေအရ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများမှ ကင်းလွတ်ခွင့်မပေးထားပါ။ ပုဒ်မ ၄၀ "မည်သူမဆို ဧည့်နိုင်ငံသားလက်မှတ် အတုပြုလုပ်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် အားပေးကူညီလျှင်ဖြစ်စေ ထောင်ဒဏ် တစ်ဆယ့်ငါးနှစ်နှင့် ငွေဒဏ်ကျပ် ငါးသောင်းကို ကျခံစေရမည်။"

⁸⁶ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၆၊ ၃၇၊ ၃၉(ခ)၊ ၃၉(ဂ)၊ ၄၀၊ ၅၉ နှင့် ၆၀။

⁸⁷ ဥပမာ ၁၉၈၃ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ(အပြည့်အဝနိုင်ငံသားဆိုင်ရာ)အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၁၃/၈၃ ပုဒ်မ ၂၉ ကို ကြည့်ပါ။ ဤပုဒ်မ တွင်အခြားသောအရာများအပြင် နိုင်ငံခြားသားများမှတ်ပုံတင်ရေးအက်ဥပဒေအရ အရေးယူမှုကို ဖော်ပြထားပြီး ထိုအရေးယူမှုတွင် ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များ ပါဝင်ပါသည်။

⁸⁸ ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များနှင့်ပတ်သက်၍ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍကို ၁၉၈၂ ခုနှစ် ဥပဒေပုဒ်မ ၇၄ တွင် သွယ်ဝိုက်၍ ဖော်ပြထားပါသည် - "ပြစ်ဒဏ်စီရင်သည့်ကိစ္စရပ်များမှတစ်ဆင့် ဤဥပဒေနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ကိစ္စရပ်များကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အပ်နှင်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများကသာ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့်ရှိသည်။"

⁸⁹ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၁၃/၈၃ ပုဒ်မ ၃၁(က)(၃) နှင့် ၃၈။ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၁၄/၈၃ ပုဒ်မ ၂၉(က)(၃) နှင့် ၃၈(င)။ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ၁၅/၈၃ ပုဒ်မ ၃၄(က)၊ ၄၀ နှင့် ၄၃ (ကျမ်းကိုးအပြည့်အစုံ အထက်တွင်ရှိသည်)။

⁹⁰ ဤအကြောင်းဆွေးနွေးချက်ကို အစီရင်ခံစာ အပိုင်း (၅) တွင် ကြည့်ပါ။

⁹¹ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၉ နှင့် ၇၀(က)။

⁹² အထက်ပါ endnotes နံပါတ် 63 and 64 တို့ကို ကြည့်ပါ။

⁹³ ဥပမာ ၁၉၈၃ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သုံးခုလုံးတွင် အခန်း (၅) အယူခံခြင်းကို ကြည့်ပါ။

⁹⁴ ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေ ပုဒ်မ ၇၀(ခ)။

⁹⁵ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဥပဒေမူကြမ်းကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပါက ၁၉၈၃ ခုနှစ် ဥပဒေကို အစားထိုးမည်။ ICJ အနေဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှစ၍ ထိုဥပဒေမူကြမ်း၏ ကွဲပြားသော မူကြမ်းများကို တွေ့ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤစာရေးသားနေသည့်အချိန်တွင် ထိုဥပဒေမူကြမ်းအား ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က အတည်ပြု၍ နိုင်ငံတော်သမ္မတ စစ်ဆေးနိုင်ရန် ပေးပို့ထားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲ (၁) ကို ကြည့်ပါ။

⁹⁶ UN Universal Periodic Review (UPR) ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံက "ကလေးသူငယ်တစ်ဦးအား နိုင်ငံသား ဥပဒေနှင့်အညီ နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသည်" ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ စာချုပ် အပိုဒ် ၄၄ အရ စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများက တင်သွင်းသော အစီရင်ခံစာများအား ထောက်ရှုလျှင် တတိယအကြိမ်နှင့် စတုတ္ထအကြိမ် ပုံမှန်အစီရင်ခံစာများကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် တင်ပြရမည်ဖြစ်သည်။ Myanmar, UN Doc CRC/C/MMR/3-4 (17 May 2011), para. 63 ။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လာမည့် UPR ကို ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် စီစဉ်ထားပါ သည်။

⁹⁷ ဤအသုံးအနှုန်းသည် Working People's Daily ၏ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် တည်းဖြတ်မှုတွင် ပထမဆုံးအကြိမ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပုံ ရပါသည်။ Nick Cheeseman(အထက်ပါကျမ်းကိုး), pp. 468-9 and 478 (endnote 6) ကို ကြည့်ပါ။ International Republican Institute (IRI), "Assessment of minority rights in Myanmar," 2017, pp. 41 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

⁹⁸ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးက ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၊ ၂၉ရက်နေ့၌ ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်)တွင် မေးမြန်းသောမေးခွန်းများကိုပြန်လည်ဖြေဆိုရာတွင် အဆိုပါလမ်းညွှန်ချက်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ပြန်လည်ဖြေဆိုချက်များကို <https://www.pyithuhluttaw.gov.mm/question-713> တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

⁹⁹ ဤကိစ္စရပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ICJ က ကျင်းပသောပွဲများအပါအဝင် ရှေ့နေများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများနှင့် ICJ ၏ ဆွေးနွေးမှုများ တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Yanghee Lee, UN Doc. A/HRC/40/68 (5 March 2019), paras. 53 and 58 ကို ကြည့်ပါ။ ခင်စုဝေ "Old identity, new identification for Mandalay minorities," 11 April 2014, The Myanmar Times ၊ Jacob Goldberg, "For 'mixed-blood' citizens, Yangon's passport office is a racist hell," 14 June 2018, Coconuts Yangon ၊ The Irrawaddy, "Dealing with Rising Religious Tensions in Myanmar," 25 May 2019 တို့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။ ထပ်မံသိရှိလိုပါက အထက်ပါ endnote number 7 ရှိ ကိုးကားထားသော အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

¹⁰⁰ ဥပမာ ကျော်မျိုး "Parliament Pushes for Identity Cards to be Issued to IDPs," The Irrawaddy, 10 May 2019 တွင် အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးက ၂၀၁၉ခုနှစ်တွင် ပြောဆိုခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူရသော နောက်ထပ်သဘောထားမှတ်ချက် "ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် သွေးနွေးများ၏မျိုးရိုးဆင်းသက်လာမှုကို စိစစ်ရန် အချိန်ယူရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ နောင်နေ့ကြန့်ကြာမှုများမရှိအောင် တစ်ဆင့်ချင်း ဆောင်ရွက်နေပါတယ်"ကို ကြည့်ပါ။

¹⁰¹ UDHR အပိုဒ် ၂၁တွင် တိုင်းပြည်များအား နိုင်ငံသားများကိုသာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၌ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်၊ ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်နှင့် ရွေးကောက် ခံပိုင်ခွင့်နှင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်တို့ကို ပေးအပ်ရန် ခွင့်ပြုထားပါသည်။

¹⁰² ဥပမာ ၂၀၁၈ခုနှစ် ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၇(ခ) ကို ကြည့်ပါ။

¹⁰³ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၆ နှင့် ဥပဒေပြုစာရင်း ဇယား ၁ အပိုဒ် ၁၀(ည)။

¹⁰⁴ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀၉၊ ၂၁၆၊ ၂၁၇ နှင့် ၄၅၆။

¹⁰⁵ ၂၀၁၄ခုနှစ် စစ်တမ်း (အထက်ပါကျမ်းကိုး)။

¹⁰⁶ ICCPR ကို ကြည့်ပါ။ ဥပမာ အပိုဒ် ၁၅(၁) တွင် ပြည်တွင်းဥပဒေ သို့မဟုတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ ရာဇဝတ်မှုမမြောက်သောပြုလုပ်မှု သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှု ဖြင့် အပြစ်ရှိသည်ဟု အရေးခြင်းမခံစေရ (nullum crimen sine lege) ဟူသော စည်းမျဉ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကိုကြည့်ပါ။

¹⁰⁷ ဤအခြေခံမူနှင့်ပတ်သက်၍ ထပ်မံဆွေးနွေးမှုနှင့် ဥပဒေရင်းမြစ်များအတွက် ICJ, "Challenges to Freedom of Religion or Belief in Myanmar," 2019 (unpublished/forthcoming), part 2.5.2 ကို ကြည့်ပါ။

¹⁰⁸ ဥပမာ Siracusa Principles on the Limitation and Derogation Provisions in the International Covenant on Civil and Political Rights ကို ကြည့်ပါ။

¹⁰⁹ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာ့စစ်တပ် တပ်မတော်ကို အရပ်ဘက်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များ၊ ဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့တို့က ထိရောက်စွာစောင့်ကြည့်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် ရာထူးမြင့်စစ်တပ်အရာရှိများအား ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး နှင့် နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးအပါအဝင် ဝန်ကြီးရာထူး သုံးခုအတွက် ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ ပိုမိုအသေးစိတ်သိရှိလိုပါက ICJ, "Questions and Answers on Human Rights Law...", (အထက်ပါ ကျမ်းကိုး) ကို ကြည့်ပါ။

¹¹⁰ ၁၉၈၃ခုနှစ် နိုင်ငံသားဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်း သုံးခုလုံးတွင် အခန်း (၅) ကို ကြည့်ပါ။

¹¹¹ ICJ, "မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏ဝတ္တရားများ - SEZs in Myanmar," ၂၀၁၇ ခုနှစ်, pp. 30, 65, <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2017/05/Myanmar-SEZ-assessment-full-Publications-Reports-Thematic-reports-2017-BUR.pdf>

¹¹² ဥပမာ - ICJ and Amnesty International, "Parliament must reject discriminatory 'race and religion' laws," 3 March 2015, <https://www.icj.org/wpcontent/uploads/2015/03/Myanmar-Reject-discriminatory-race-and-religion-draft-laws-Advocacy-2015-ENG.pdf>; ICJ, "SEZs in Myanmar," (အထက်ပါကျမ်းကိုး) pp. 43 ကို ကြည့်ပါ။

¹¹³ "တည်ဆဲဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ" ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများတွင် မကြာခဏပါဝင်လေ့ရှိပြီး ဤကိစ္စရပ်နှင့်ပတ် သက်၍ လမ်းညွှန်ချက်မရှိသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရန်ခက်ခဲကာ ဥပဒေဆိုင်ရာဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ရှေ့နေများနှင့် တရား သူကြီးများနှင့် ဆွေးနွေးခြင်းအပါအဝင် ဥပဒေစနစ်အား ထိထိဝင်ဝင် လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့စဉ်က ICJ အနေဖြင့် ဤအသုံးအနှုန်း၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုကို ရှင်းလင်းစွာ ရှင်းပြသော သို့မဟုတ် အခြားနည်းအဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူသော ပြည်တွင်းဥပဒေစနစ်ကို သိရှိခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ သတင်းအချက် အလက်ရယူရာတွင် စိန်ခေါ်မှုရှိသော်လည်း လမ်းညွှန်ချက်မရှိသည်မှာ မှန်ချင်မှလည်း မှန်ပါလိမ့်မည်။

¹¹⁴ "သီးခြားကိစ္စရပ်တစ်ခုအပေါ်လွှမ်းမိုးသောဥပဒေ(lex specialis)" နှင့် "ဥပဒေအသစ်ကဥပဒေအဟောင်းကိုလွှမ်းမိုးခြင်း(lex posterior derogat legi priori)"ဟူသော ဥပဒေဆိုင်ရာဆိုင်ရာများသည် ဥပဒေများအကြား ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုကို စဉ်းစားရာတွင် သက်ဆိုင်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ နိုင်ငံ သားဥပဒေသည် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကလေးသူငယ်ဥပဒေ (သို့မဟုတ် ဥပဒေမူကြမ်း)၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်နေခြင်း။

¹¹⁵ အထက်ပါ endnote 97 ၏ မှတ်ချက်နှင့် ကိုးကားချက်များကို ကြည့်ပါ။

¹¹⁶ စာရင်းထဲတွင် မပါသော အုပ်စုများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် ရိုဟင်ဂျာမူလင်များလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။

¹¹⁷ အသေးစိတ်ဆန်းစစ်ချက်အတွက် Justice Base, "Constitutional Analysis of Myanmar's 1982 Citizenship Law," December 2018 ကို ကြည့်ပါ။

¹¹⁸ ဥပမာ ရခိုင်ပြည်နယ် ကျောက်ဖြူမြို့ရှိ ကမန်မူလင်များ၏ အခြေအနေကို ကြည့်ပါ။ Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Yanghee Lee, UN Doc. A/73/332 (20 August 2018), para. 52; ICJ, "SEZs in Myanmar and the State Duty to Protect Human Rights," pp. 68 ကို ကြည့်ပါ။

Commission Members

March 2019 (for an updated list, please visit www.icj.org/commission)

President:

Prof. Robert Goldman, United States

Vice-Presidents:

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Justice Radmila Dragicevic-Dicic, Serbia

Executive Committee:

Justice Sir Nicolas Bratza, UK

Dame Silvia Cartwright, New Zealand

(Chair) Ms Roberta Clarke, Barbados-Canada

Mr. Shawan Jabarin, Palestine

Ms Hina Jilani, Pakistan

Justice Sanji Monageng, Botswana

Mr Belisário dos Santos Júnior, Brazil

Other Commission Members:

Professor Kyong-Wahn Ahn, Republic of Korea

Justice Chinara Aidarbekova, Kyrgyzstan

Justice Adolfo Azcuna, Philippines

Ms Hadeel Abdel Aziz, Jordan

Mr Reed Brody, United States

Justice Azhar Cachalia, South Africa

Prof. Miguel Carbonell, Mexico

Justice Moses Chinhengo, Zimbabwe

Prof. Sarah Cleveland, United States

Justice Martine Comte, France

Mr Marzen Darwish, Syria

Mr Gamal Eid, Egypt

Mr Roberto Garretón, Chile

Ms Nahla Haidar El Addal, Lebanon

Prof. Michelo Hansungule, Zambia

Ms Gulnora Ishankanova, Uzbekistan

Ms Imrana Jalal, Fiji

Justice Kalthoum Kennou, Tunisia

Ms Jamesina Essie L. King, Sierra Leone

Prof. César Landa, Peru

Justice Ketil Lund, Norway

Justice Qinisile Mabuza, Swaziland

Justice José Antonio Martín Pallín, Spain

Prof. Juan Méndez, Argentina

Justice Charles Mkandawire, Malawi

Justice Yvonne Mokgoro, South Africa

Justice Tamara Morschakova, Russia

Justice Willly Mutunga, Kenya

Justice Egbert Myjer, Netherlands

Justice John Lawrence O'Meally, Australia

Ms Mikiko Otani, Japan

Justice Fatsah Ouguergouz, Algeria

Dr Jarna Petman, Finland

Prof. Mónica Pinto, Argentina

Prof. Victor Rodriguez Rescia, Costa Rica

Mr Alejandro Salinas Rivera, Chile

Mr Michael Sfard, Israel

Prof. Marco Sassoli, Italy-Switzerland

Justice Ajit Prakash Shah, India

Justice Kalyan Shrestha, Nepal

Ms Ambiga Sreenevasan, Malaysia

Justice Marwan Tashani, Libya

Mr Wilder Tayler, Uruguay

Justice Philippe Texier, France

Justice Lillian Tibatemwa-Ekirikubinza, Uganda

Justice Stefan Trechsel, Switzerland

Prof. Rodrigo Uprimny Yepes, Colombia

**International
Commission
of Jurists**

P.O. Box 91
Rue des Bains 33
CH 1211 Geneva 8
Switzerland

t +41 22 979 38 00

f +41 22 979 38 01

www.icj.org